

Stichting Pensioenfonds Yara Nederland

JAARVERSLAG 2021

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	3
2. Kerncijfers	4
3. Karakteristieken van het pensioenfonds	5
4. Organisatie	7
4.1 Bestuur	7
4.2 Beleid en verantwoording.....	8
4.3 Dagelijks bestuur.....	9
4.4 Beleggingsadviescommissie	9
4.5 Verantwoordingsorgaan	10
4.6 Intern toezicht.....	10
4.7 Compliance Officer.....	11
4.8 Invulling van de sleutelfuncties (IORP-II)	11
4.9 Uitvoeringsorganisatie	11
4.10 Externe dienstverlening	12
5. Verslag van het bestuur	14
5.1 Hoofdpijnen.....	14
5.2 Uitbesteding.....	19
5.3 Communicatiebeleid	20
5.4 Risicohouding (korte en lange termijn).....	21
5.5 Financiële paragraaf.....	22
5.6 Financiële positie en herstelplan (nFTK)	25
5.7 Beleggingsparagraaf.....	27
5.8 Pensioenparagraaf	31
5.9 Actuariële Paragraaf.....	33
5.10 Financiële risico(beheersing)	34
5.11 Toekomstparagraaf.....	35
6. Jaarrekening	37
6.1 Balans per 31 december	38
6.2 Staat van baten en lasten.....	39
6.3 Kasstroomoverzicht	41
6.4 Algemene toelichting	42

6.4.1 Inleiding.....	42
6.4.2 Schattingswijziging	42
6.4.3 Algemene grondslagen	42
6.4.4 Specifieke grondslagen	43
6.4.5 Grondslagen kasstroomoverzicht	48
6.5 Toelichting op de Balans	49
6.5.1 Beleggingen voor risico fonds	49
6.5.2 Langlopende vorderingen	51
6.5.3 Vorderingen en overlopende activa.....	51
6.5.4 Overige activa.....	51
6.5.5 Stichtingskapitaal en reserves.....	52
6.5.6 Technische voorzieningen.....	54
6.5.7 Overige schulden en overlopende passiva.....	55
6.5.8 Risicobeheer.....	56
6.5.9 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen.....	66
6.6 Toelichting op de Staat van baten en lasten.....	67
6.6.1 Premiebijdragen.....	67
6.6.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	68
6.6.3 Overige baten.....	69
6.6.4 Pensioenuitkeringen	69
6.6.5 Pensioenuitvoeringskosten.....	69
6.6.6 Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds.....	70
6.6.7 Saldo overdracht van rechten.....	71
6.6.8 Saldo Herverzekering	71
6.6.9 Bestemming saldo van baten en lasten	71
6.6.10 Gebeurtenissen na balansdatum	72
7. Overige gegevens.....	73
7.1 Actuariële verklaring	73
7.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	75
Bijlage 1: Visitatiecommissie	85
Bijlage 2: Compliance officer	86
Bijlage 3: Verantwoordingsorgaan.....	87

1. Voorwoord

Hierbij bieden wij u het jaarverslag 2021 aan van Stichting Pensioenfonds Yara Nederland.

We hebben het jaar financieel gezien goed afgesloten, ondanks de minder gunstige startpositie en het feit dat de Covid-19 crisis dit jaar nog steeds veel impact had op de economie en ons dagelijks leven. Ook veel van onze bestuursvergaderingen werden in 2021 vanwege de Covid-19 crisis digitaal gehouden, maar het bestuur heeft evengoed de vertrouwde hechte samenwerking kunnen volhouden.

Het jaar 2021 stond voor ons in het teken van verdere professionalisering op diverse vlakken. Wijzigende wet- en regelgeving en ontwikkelingen in de samenleving, zorgen ervoor dat we als bestuur kritisch willen blijven kijken naar onszelf en hoe we georganiseerd zijn. Zo heeft het bestuur in 2021 verbeteringen afgerond in de organisatie rond het beleggingsbeleid. Ook heeft het bestuur een kennissessie gehouden over maatschappelijk verantwoord beleggen (ESG) en daar ook een enquête over gehouden bij de deelnemers. Het bestuur heeft als doel om in vervolg hierop in 2022 het ESG-beleid te herijken en verder in te bedden.

Een ander belangrijk onderwerp in 2021 was de uitvoering van de pensioenadministratie door Centric Pension And Insurance Solutions. Zij zijn eind 2020 overgestapt op een nieuw en toekomstbestendig pensioenadministratiesysteem. De transitie naar de nieuwe uitvoeringsketen ging gepaard met extra aandacht vanuit het pensioenfonds voor het monitoren van het transitieproces en het opvolgen van bevindingen. Een goed werkende uitvoeringsketen is cruciaal om de rechten van alle deelnemers en gepensioneerden goed te kunnen borgen, en daar zijn we dan ook scherp op. Op 30 maart 2022 heeft Centric bekend gemaakt dat de pensioenadministratie in 2022 over wordt genomen door Appel Pensioenuitvoering, in hetzelfde administratiesysteem. Op 31 mei heeft het bestuur haar instemming aan de contract overname gegeven.

Momenteel bepaalt de voorbereiding op de Wet toekomst pensioenen (Wtp) een groot deel van onze agenda en dat zal voorlopig zo blijven. We zullen ons in het verlengde daarvan ook moeten gaan beraden over de toekomst van het pensioenfonds. Die toekomst zal mede afhangen van welke keuzes de sociale partners over de toekomstige regeling en de uitvoering daarvan, gaan maken. Daarnaast blijven wij de financiële ontwikkelingen scherp in beeld houden vanwege de verontrustende impact van de oorlog in Oekraïne.

Het bestuur dankt iedereen die het afgelopen jaar heeft bijgedragen aan het functioneren van ons pensioenfonds.

Sluiskil, 15 juni 2022

Namens het bestuur, P. Vlaeminck

Voorzitter

2. Kerncijfers

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Deelnemers						
Aantal actieve deelnemers	480	520	549	571	602	656
Aantal gewezen deelnemers *	350	382	399	382	396	395
Aantal pensioengerechtigden	1.247	1.232	1.243	1.280	1.289	1.285
Totaal aantal deelnemers **	2.077	2.134	2.191	2.233	2.287	2.336
In % van de VPV ***						
Actieven	45,2%	43,4%	43,5%	41,9%	44,7%	48,4%
Gewezen deelnemers	7,0%	13,6%	14,8%	6,6%	6,4%	6,1%
Pensioengerechtigden	47,8%	43,0%	41,7%	51,5%	48,9%	45,5%
Premies € x 1.000						
Feitelijke premie	10.063	33.556	11.380	8.336	8.338	45.975
Zuiver kostendekkende premie	15.763	14.445	12.281	12.283	12.602	11.868
Gedempte kostendekkende premie	10.063	8.225	8.320	8.336	8.338	8.654
Uitkeringen € x 1.000						
Pensioen uitkeringen	18.326	17.765	17.124	16.471	15.292	14.775
AAOP uitkeringen	211	205	190	167	140	129
Totaal uitkeringen	18.537	17.970	17.314	16.638	15.432	14.904
Beleggingen € x 1.000						
Vastrentende waarden	408.650	348.929	345.508	325.562	334.471	284.553
Aandelen	233.762	246.494	211.935	172.784	189.346	176.607
Vastgoedbeleggingen	55.121	44.283	47.567	38.600	39.747	35.966
Totaal beleggingen	697.533	639.706	605.010	536.946	563.564	497.126
Financiële positie € x 1.000						
Pensioenvermogen	697.845	665.724	611.208	540.435	566.907	538.901
Pensioenverplichtingen	530.034	573.365	535.983	477.691	466.123	477.098
Minimum vereiste dekkingsgraad (vast)	105,0%	105,0%	105,0%	105,0%	105,0%	105,0%
Vereiste dekkingsgraad (strategisch)	121,0%	119,9%	120,5%	121,1%	121,0%	120,6%
Beleidsdekkingsgraad (definitie zie 5.6.)	125,1%	104,0%	110,2%	119,0%	119,2%	101,0%
Actuele dekkingsgraad	131,7%	116,1%	114,0%	113,1%	121,6%	113,0%
Toeslagbeleidsdekkingsgraad (definitie zie 5.6.)	n.v.t.	103,4%	110,0%	118,7%	118,9%	100,0%
Reglementsvariabelen						
Maximum Pensioengevend salaris	112.189	110.111	107.593	105.075	103.317	101.519
Franchise middelloonregeling	14.544	14.167	13.785	13.344	11.424	11.275
Opbouw% middelloonregeling tot grensbedrag 1	1,875%	1,875%	1,875%	1,875%	1,75%	1,75%
Van grensbedrag 1 tot grensbedrag 2	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1,65%	1,65%
(Richt)pensioenleeftijd	68 jaar	68 jaar	68 jaar	68 jaar	67 jaar	67 jaar
Eigen bijdrage	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Maximale toeslagverlening						
Actieven	2,60%	2,60%	2,75%	2,75%	2,00%	1,50%
Gewezen deelnemers, bijzondere partners en Pensioengerechtigden	3,42%	1,22%	2,72%	2,10%	1,33%	0,42%
Waarvan toegekend						
Actieven	2,60%****	0,00%	0,00%	1,72%	1,27%	0,00%
Gewezen deelnemers, bijzondere partners en pensioengerechtigden	3,42%****	0,00%	0,00%	1,31%	0,85%	0,00%

* Bijzondere partners worden niet meegeteld als gewezen deelnemer.

** Daarnaast zijn er nog 376 deelnemers (2020: 290) voor wie uitsluitend sprake is van risicodekking voor het arbeidsongeschiktheidspensioen.

*** Ultimo 2021 is er, vergeleken met ultimo 2020, sprake van een gewijzigde verdeling van de technische voorziening over de diverse deelnemerscategorieën als gevolg van de wijziging van het administratiesysteem per 1 januari 2021. In het nieuwe administratiesysteem wordt de technische voorziening van slapende aanspraken van actieve / gepensioneerd deelnemers namelijk gerubriceerd onder actieven / pensioengerechtigden, terwijl dit voorheen niet het geval was. Dit verklaart onder andere de afname van de technische voorziening van de slapers per eind 2021 ten opzichte van eind 2020.

**** Deze toeslag is vastgesteld tijdens de bestuursvergadering van 20 april 2022.

3. Karakteristieken van het pensioenfonds

Doelstelling

Stichting Pensioenfonds Yara Nederland (vanaf hier 'het pensioenfonds') is opgericht op 31 december 2000 en is statutair gevestigd te Terneuzen. Het pensioenfonds heeft als kerntaak het uitvoeren van de pensioenregeling, zoals deze tussen werkgever en werknemersorganisaties is overeengekomen. De pensioenregeling is gesloten voor nieuwe deelnemers vanaf 1 augustus 2014. Het pensioenfonds heeft als doel om nu en in de toekomst pensioenuitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden te verstrekken.

Juridische structuur

Het pensioenfonds is gevestigd aan de Industrieweg 10 te Sluiskil en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 22056903.

Statutair aangesloten ondernemingen

Onderstaande aangesloten ondernemingen vormen tezamen 'de werkgever'.

- Yara Sluiskil B.V.
- Yara Vlaardingen B.V.
- Yara Nederland B.V.
- Yara Holding Netherlands B.V.

Dit jaarverslag betreft een regulier boekjaar dat loopt van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021.

Alle bedragen in dit jaarverslag zijn vermeld in € 1.000,- tenzij anders vermeld.

Missie

Het pensioenfonds voert als goed huisvader de afgesproken – inmiddels gesloten – pensioenregeling voor huidige en voormalige werknemers van de diverse Nederlandse Yara ondernemingen uit op betrouwbare, transparante, professionele en kostenefficiënte wijze.

Visie

Het pensioenfonds biedt de deelnemers een toekomstbestendig pensioen. Het pensioenfonds belegt en beheert hiervoor de pensioengelden tegen verantwoorde risico's, acceptabele kosten en op een maatschappelijke verantwoorde wijze. Het pensioenfonds communiceert op duidelijke en begrijpelijke wijze met alle belanghebbenden. Omdat het pensioenfonds een groot draagvlak heeft, met name ook vanuit de werkgever, heeft (voort)bestaan van het pensioenfonds toegevoegde waarde.

Strategie

Governance

Het pensioenfonds leeft de Code Pensioenfondsen actief na. Deze code richt zich op de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat het pensioenfonds gepland en gerealiseerd heeft. Het bestuur zorgt dat de individuele bestuursleden op het juiste geschiktheidsniveau zijn en zullen blijven. Dit gebeurt door alert te zijn op (markt)ontwikkelingen en opleidingen en workshops te volgen. Ook wordt regelmatig aandacht besteed aan het benodigde en beschikbare tijdsbeslag. Het besturen van ons pensioenfonds kent een grote diversiteit aan onderwerpen. Op jaarbasis prioriteert het bestuur de onderwerpen in een jaarplan, bewaakt de realisatie ervan en stuurt bij waar nodig. Op deze manier is het bestuur in staat de belangen van alle belanghebbenden te waarborgen zodanig dat zij zich door het bestuur op evenwichtige wijze vertegenwoordigd (kunnen) voelen. Het bestuur werkt conform de vastgestelde bestuurscyclus, taken en verantwoordelijkheden, zoals deze nader in de Governance Nota van het pensioenfonds zijn vastgelegd.

Risicomanagement

Het bestuur heeft in het kader van risicomanagement de risico's geïdentificeerd die de realisatie van de doelstelling, missie en visie van het pensioenfonds kunnen bedreigen en de benodigde beheersmaatregelen getroffen. Het bestuur volgt of de beheersmaatregelen voldoende werken en zal dat blijven doen. De uitvoering op het gebied van pensioen- en vermogensbeheer is uitbesteed. In het kader van risicomanagement wordt hierop een strakke regie gevoerd. Het risicomanagement is consequent ingebed in de werkzaamheden van het (dagelijks) bestuur. De beheersing van de risico's wordt op kwartaalbasis gerapporteerd. Bij het bepalen van de bij het pensioencontract behorende risicohouding, houdt het pensioenfonds rekening met het evenwicht tussen de belangen van de werkgever en de deelnemers. De pensioengelden worden op een solide wijze beheerd (prudent person). Het pensioenfonds streeft hierbij naar behoud van een breed risicodraagvlak onder zowel de werkgever als de deelnemers op basis van solidariteit en collectiviteit.

Communicatie

Om beter inzicht te geven in de (financiële) situatie van het pensioenfonds – en dus in de (financiële) situatie van de deelnemers – is correcte, duidelijke en evenwichtige communicatie van groot belang. Het pensioenfonds communiceert tijdig op transparante en relevante wijze met alle belanghebbenden, om de verwachtingen aan te laten sluiten bij de realiteit. Hierbij besteedt het pensioenfonds veel aandacht aan het vergroten van het inzicht bij de deelnemers door onder andere informatiebijeenkomsten te beleggen wanneer dit nodig of gewenst is en toetst of communicatie op schrift wordt gelezen en begrepen.

Continuïteit

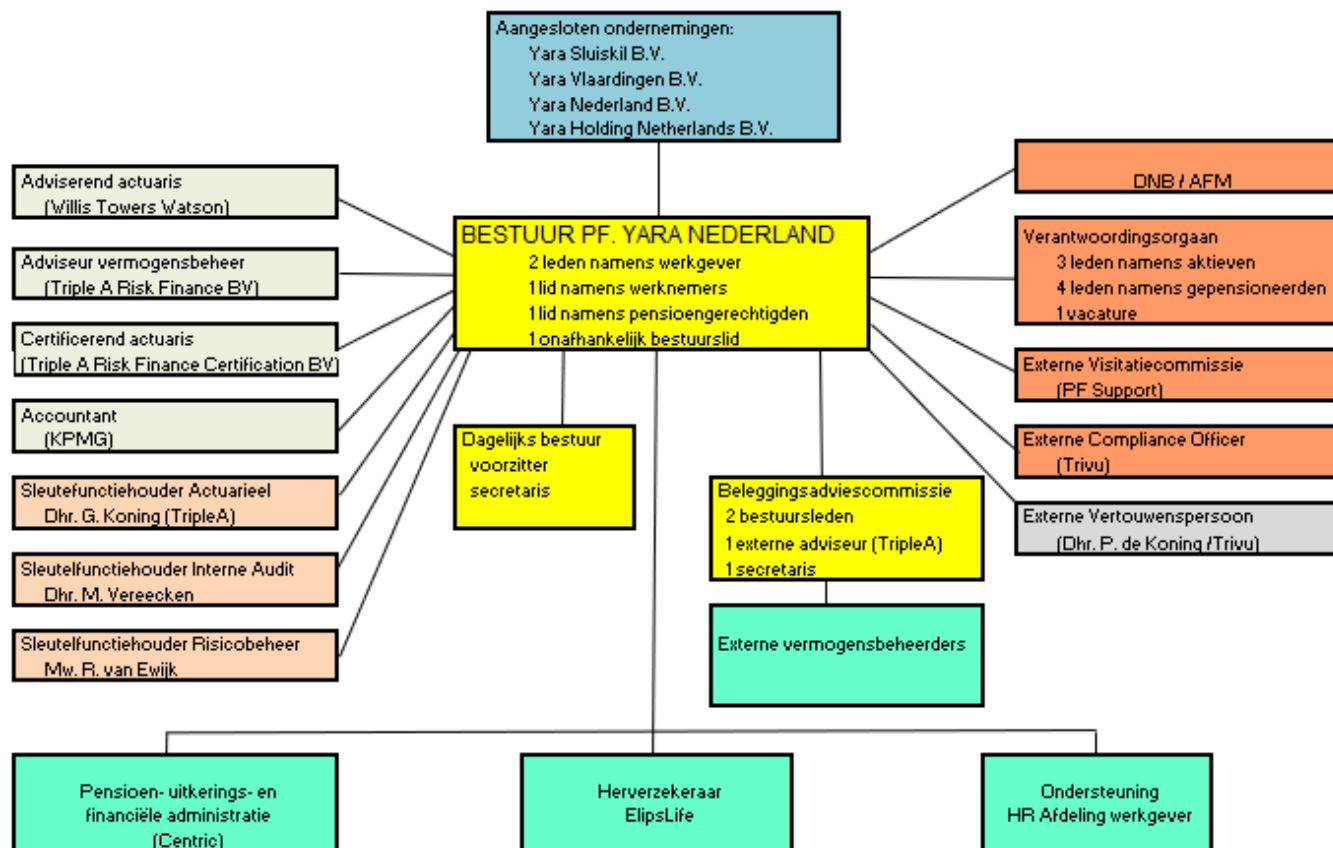
De omvang van het pensioenfonds, de aanhoudende lage rente en de snelle veranderingen in wet- en regelgeving op governance gebied, hebben invloed op de besturing en inrichting van het pensioenfonds. Al deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk voor het bestuur om de uitvoering van de pensioenregeling in relatie tot de omvang van het pensioenfonds continu te monitoren en periodiek te evalueren.

Ten behoeve van de toekomstbestendigheid van de (uitvoering van de) regeling en een eventuele wijziging van de pensioenovereenkomst, heeft het bestuur van het pensioenfonds zich altijd opgesteld als sparringpartner voor de sociale partners en zal dat ook blijven doen.

4. Organisatie

Schematisch ziet de structuur van het pensioenfonds er als volgt uit:

4.1 Bestuur

Per 31 december 2021 is het bestuur als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Datum van aftreden	DNB VTE score
De heer P. Vlaeminck	Voorzitter	Werkgever	01-01-2005	31-12-2023	0,3
De heer M. Zwijns	Secretaris	Werkgever	01-01-2013	31-12-2024	0,2
De heer E. Hagen	Lid en voorzitter beleggingsadviescommissie	Onafhankelijk	01-12-2020	30-11-2024	0,8
Mevrouw R. van Ewijk	Lid	Werknemers	01-08-2020	31-07-2024	0,8
De heer M. Vereecken	Lid en plaatsvervangend. voorzitter	Gepensioneerden	01-07-2017	31-12-2024	0,2

De heer E. van der Sneppen heeft op 31 december 2021 zijn bestuursfunctie neergelegd in verband met pensionering. Het bestuur heeft in haar vergadering van 15 september 2021 besloten om na het vertrek van de heer van der Sneppen het paritair bestuursmodel te handhaven maar met een bestuur van 5 bestuursleden verder te gaan. De heer E. Hagen fungeert vanaf 1 januari 2022 als onafhankelijk bestuurslid.

De in dit verslag vermelde VTE-scores van mevrouw R. van Ewijk en de heer E. Hagen zijn de totale scores van de werkzaamheden voor alle pensioenfonds waarvoor zij werkzaamheden verrichten.

4.2 Beleid en verantwoording

Het pensioenfonds geeft uitvoering aan het pensioencontract, zoals overeengekomen tussen sociale partners. De afspraken over de financiering van deze pensioentoezegging is verwoord in de uitvoeringsovereenkomst. De pensioentoezegging is vertaald naar het pensioenreglement. De uitvoering van het pensioenreglement bestaat uit het actueel vastleggen van de juiste pensioenrechten, het beleggen van het beschikbare vermogen, het doen van uitkeringen en het informeren van belanghebbenden. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering en houdt als ‘goede huisvader’ de regie over de werkzaamheden van het pensioenfonds.

In de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) zijn de opzet van het pensioenfonds, de risicobeheersing en de wijze van uitvoering gedocumenteerd. Onderdeel van het beleid is een noodprocedure waarin beschreven staat hoe het pensioenfonds omgaat met besluitvorming in spoedeisende situaties. Deze noodprocedure is onderdeel van het crisisplan van het pensioenfonds dat in de ABTN is opgenomen.

Het uitgangspunt in het handelen van ieder individueel bestuurslid en het bestuur als geheel is dat hij/zij handelt in het belang van alle belanghebbenden van het pensioenfonds, rekening houdend met de korte- en lange termijneffecten van maatregelen.

Bestuursvergaderingen 2021

In het afgelopen jaar heeft het bestuur in totaal zeventien keer vergaderd. Er waren veertien reguliere vergaderingen (waaronder twee jaarwerkvergaderingen) en drie vergaderingen in het kader van de ALM studie. Het bestuur en het verantwoordingsorgaan zijn vijf keer met elkaar bijeengekomen. De zelfevaluatie van het bestuur heeft, gegeven de voorkeur voor een fysieke bijeenkomst, plaatsgevonden in februari 2022.

De volgende onderwerpen zijn onder andere gedurende de reguliere vergaderingen het afgelopen jaar behandeld:

- Organisatorische zaken zoals:
 - Bestuurscyclus evalueren en aanscherpen;
 - Jaarplanning opstellen en opvolgen;
 - Communicatieplan;
 - Auditplan;
 - Aanbevelingen visitatiecommissie, actuaris, accountant en compliance officer beoordelen en waar nodig implementeren;
 - Jaarlijkse opvolging van actuariële zaken zoals haalbaarheidstoets, herstelplan en bepalen gedempte kostendekkende premie;
 - Actualiseren van diverse fondsdocumenten.
- Projectmatige zaken waaronder:
 - Opvolging/monitoring uitvoerder Centric (incl. transitie nieuw pensioenadministratiesysteem);
 - Afronding on-site onderzoek door De Nederlandsche Bank (DNB) naar beleggingen en risicobeheer;
 - Verdere inbedding van het integraal risicomanagement en rapportage, alsmede vaststelling volwassenheidsniveau;
 - Afronding ALM-studie, inclusief aanscherping beleid inzake afdekking rente- en valutarisico;
 - Pensioenakkoord;
 - Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB/ESG);
 - Uitvoering van de Eigen risico beoordeling (ERB).

4.3 Dagelijks bestuur

Per 31 december 2021 is het dagelijks bestuur als volgt samengesteld:

Naam	Functie	(her)Benoemd	Datum van aftreden
De heer P. Vlaeminck	Lid	01-01-2020	31-12-2023
De heer M. Zwijns	Lid	01-01-2021	31-12-2024

Het dagelijks bestuur wordt gevormd door de voorzitter en de secretaris van het pensioenfonds. Het dagelijks bestuur wordt ondersteund door Willis Towers Watson. De bevoegdheden van het dagelijks bestuur zijn vastgelegd in de statuten en in de ABTN.

De bevoegdheden van het dagelijks bestuur omvatten onder andere:

- Zorgdragen voor de dagelijkse gang van zaken bij het pensioenfonds;
- Voorbereiden van een wijziging van de pensioenreglementen, statuten, uitvoeringsovereenkomst en/of ABTN dan wel andere (juridische) documenten van het pensioenfonds;
- Periodiek contact met herverzekeraar, pensioenadministrateur en toezichthouder;
- Verzorgen van correspondentie;
- Aanleveren van de door de toezichthouder(s) gevraagde gegevens zoals het jaarwerk, kwartaalrapportages en herstelplannen;
- De monitoring van de prestaties en het risicobeheer van de pensioenadministrateur en rapportage hierover aan het bestuur.
- Voorbereiden van de te nemen bestuursbesluiten.

4.4 Beleggingsadviescommissie

Per 31 december 2021 is de beleggingsadviescommissie als volgt samengesteld:

Naam	Functie	(her)Benoemd	Datum van aftreden
De heer E. Hagen	Voorzitter	01-12-2020	30-11-2024
De heer P. Vlaeminck	Lid	01-01-2020	31-12-2023

De commissie wordt ondersteund door de heer R. van der Zee van TripleA – Risk Finance B.V. en een secretaris, de heer M. Zwijns, welke beiden geen stemrecht hebben.

De beleggingsadviescommissie voert het beleggingsplan uit binnen het strategische beleggingsbeleid zoals dat door het bestuur is vastgesteld. De beleggingsadviescommissie doet onder andere voorstellen aan het bestuur. Verder draagt de beleggingsadviescommissie zorg voor de monitoring van prestaties en het risicobeheer van de partijen waaraan het vermogensbeheer is uitbesteed en de rapportering hierover aan het bestuur. Periodieke contacten met de diverse vermogensbeheerders zijn onderdeel van de taken van de beleggingsadviescommissie. De taken en verantwoordelijkheden van de beleggingsadviescommissie zijn nader uitgewerkt in het reglement beleggingsadviescommissie.

4.5 Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een algemeen oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht, het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan het recht om advies uit te brengen over een aantal aangelegenheden die zijn beschreven in de statuten en het reglement verantwoordingsorgaan. Dit betreffen de wettelijke gedefinieerde adviezen. In 2021 betreft dit aanpassingen van de statuten, het beloningsbeleid, de uitvoeringsovereenkomst en de gedempte kostendekkende premie 2022.

Per 31 december 2021 is het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Namens	(her)Benoemd	Datum van aftreden
De heer T. van Hoecke	Voorzitter	Actieven	01-07-2018	01-07-2022
De heer X. Herman	Lid en plaatsvervangend secretaris	Actieven	01-07-2018	01-07-2022
De heer T. van Duijn	Secretaris	Actieven	01-07-2018	01-07-2022
De heer J. Koekkoek	Lid	Gepensioneerden	01-07-2018	01-07-2022
De heer J. Bol	Lid en plaatsvervangend voorzitter	Gepensioneerden	01-07-2018	01-07-2022
De heer W. Sarneel	Lid	Gepensioneerden	01-01-2017	01-07-2022
De heer W. den Hartogh	Lid	Gepensioneerden	01-01-2018	01-07-2022

Alle leden zijn per 1 juli 2022 aftredend en, met uitzondering van de heer Herman, beschikbaar voor een nieuwe termijn van vier jaar.

4.6 Intern toezicht

Het interne toezicht wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie. Hiervoor is een overeenkomst aangegaan met PF Support te Rotterdam. Het bestuur heeft, in samenspraak met het verantwoordingsorgaan, gekozen voor de volgende visiteurs:

Naam	Specialisatie
Mevrouw L. Rutgers	Risico management en beleggingsbeleid
De heer J. Koomans	Strategie en actuariaat
De heer E. Klijn	Risico management en governance

De visitatiecommissie heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds. Het interne toezicht betreft in zijn toezicht de naleving door het pensioenfonds van normen in de Code Pensioenfondsen. De visitatiecommissie heeft in 2021 en 2022 een algemene visitatie uitgevoerd over het boekjaar 2021, waarin onder andere is opgenomen:

- Opvolging van de aanbevelingen uit de vorige visitatie;
- Risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging;
- Beleggingsbeleid en rapportage.

4.7 Compliance Officer

Paul de Koning van Trivu te Zevenbergen treedt ook over het boekjaar 2021 op als compliance officer met de bijbehorende overeengekomen werkzaamheden. Tevens treedt hij op als vertrouwenspersoon. De compliance officer heeft in de bestuursvergadering van 25 mei 2022 zijn rapport over boekjaar 2021 gepresenteerd en besproken met het bestuur. Een samenvatting hiervan, alsmede de reactie van het bestuur hierop treft u aan in bijlage 2.

4.8 Invulling van de sleutelfuncties (IORP-II)

Per 13 januari 2019 is de Europese richtlijn 2016/2341 van 14 december 2016, ook wel IORP-II genoemd, van kracht geworden. Het doel van de richtlijn is het bevorderen van de verdere ontwikkeling van de tweede pijler pensioenen in de Europese Unie. In de richtlijn zijn onder andere algemene regels opgenomen ten aanzien van:

- De governance van een pensioenfonds, zoals over risicobeheer, accounting, risico-evaluaties en verslaglegging;
- De informatieverstrekking door het pensioenfonds aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- De procedure bij een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht;
- Toezicht op pensioenfondsen.

Ook bevat de richtlijn regels ten aanzien van het toezicht op pensioenuitvoerders. Het pensioenfonds dient bijvoorbeeld elke drie jaar een eigen-risicobeoordeling (ERB) uit te voeren en in te dienen bij DNB. Het pensioenfonds heeft naar aanleiding van IORP-II, rekening houdend met de proportionaliteit van het pensioenfonds, de zogenaamde sleutelfuncties geïmplementeerd in de organisatie van het pensioenfonds. De sleutelfuncties betreffen de risicobeheerfunctie, de actuariële functie en de interne auditfunctie. IORP-II maakt een onderscheid tussen de sleutelfunctiehouder en de vervuller van de sleutelfunctie. De sleutelfunctiehouder draagt de eindverantwoordelijkheid. Het pensioenfonds heeft de sleutelfuncties, op basis van het 'three lines of defence'-model, als volgt ingericht:

Sleutelfunctie	Sleutelfunctiehouder	Vervuller
Risicobeheer	Mevrouw R. van Ewijk (bestuurslid)	Willis Towers Watson IRM afdeling
Actuarieel	De heer G. Koning (certificerend actuaris)	De heer G. Koning (certificerend actuaris)
Interne audit	De heer M. Vereecken (bestuurslid)	3e lijn uitbestedingspartner, eventueel audit-expert (afhankelijk van onderwerp)

De sleutelfunctiehouders zijn getoetst en goedgekeurd door DNB. De sleutelfunctiehouders rapporteren bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt aan het bestuur en aan het intern toezicht.

4.9 Uitvoeringsorganisatie

Het pensioenfonds heeft geen medewerkers in dienst.

4.10 Externe dienstverlening

Pensioen- en uitkeringsadministratie

Per 1 januari 2019 heeft het pensioenfonds de pensioen-, uitkerings- en financiële administratie en bijbehorende wettelijke communicatie ondergebracht bij Centric. Hieronder valt ook de helpdesk, welke Centric verzorgt voor het pensioenfonds.

Het jaar 2021 stond met name in het teken van de interne transitie binnen Centric. In de loop van het tweede kwartaal van 2021 is de vernieuwde uitvoeringsketen operationeel geworden. De 'oude' uitvoeringsketen is tot aan het transitiemoment operationeel gebleven. De overgang is gevolgd door het bestuur alsof het een transitie betrof naar een andere administrateur. Dit betekent dat er gewerkt werd met een projectstructuur inclusief projectdocumentatie zoals een transitieplan, controleplan, risicomonitoring, fall-back plannen etc. De transitieperiode is afgesloten met een COS4400 rapport van feitelijke bevindingen, opgesteld door een onafhankelijke auditor. De rapportage geeft aan dat de transitie naar de nieuwe uitvoeringsketen voldoende gecontroleerd heeft plaatsgevonden.

Ten behoeve van een juiste conversiestand, heeft in 2021 op de conversiedata een data kwaliteitsonderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek is uitgevoerd door Milliman. Tijdens het onderzoek hebben met name controles op plausibiliteit plaatsgevonden alsook met de bronbestanden van BRP, SUAG. De kwaliteit van de data in de pensioenadministratie is voldoende. Eventuele mogelijkheden om de datakwaliteit te verbeteren worden door het pensioenfonds met Centric besproken.

Centric rapporteert over de dienstverlening van Centric aan het pensioenfonds, inclusief de monitoring op eventuele onder-uitbesteding via een ISAE 3402 type II (Assurance). De uitbestedingspartners van Centric hebben een eigen ISAE-verklaring en voor de ISAE-verklaring van Centric geldt dus een carve-out voor dit onderdeel. Deze rapportage wordt door een onafhankelijke auditor afgegeven. De rapportage wordt jaarlijks beoordeeld door het bestuur en indien nodig met Centric inhoudelijk besproken in het operationeel overleg. De assurance door Centric bestaat over 2021 uit een ISAE 3000 type II verklaring en een ISAE 3402 type II verklaring. Het oordeel van Ernst & Young betreft een goedkeurende verklaring met een beperking, voor beide assurance rapportages. De bevindingen die geconstateerd zijn in de assurance rapportages hebben betrekking op dezelfde processen. Het bestuur is van mening dat de bevindingen van Ernst & Young, mede gezien de aanvullende controles door Ernst & Young, geen specifieke issues voor het pensioenfonds hebben opgeleverd.

Het bestuur wordt gedurende het jaar op de hoogte gehouden van de kwaliteit van de uitvoering door middel van een SLA rapportage en een risicorapportage, beiden op kwartaalbasis. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur periodiek overleg met Centric om de voortgang te bespreken (op kwartaalbasis heeft dit overleg een operationeel / tactisch karakter en op jaarbasis is dit meer strategisch). Voorts participeert het bestuur via de sleutelfunctiehouders interne audit en risicobeheer op kwartaalbasis in het tweede- en derdelijns overleg van Centric.

Vooralsnog heeft het bestuur tot op heden frequenter operationeel overleg gehad dan gepland om de uitvoering goed te monitoren. Het afgelopen jaar hebben er 7 (digitale) operationele meetings met Centric plaatsgevonden. Daarnaast is de SLA-rapportage, de financiële rapportage alsook de risicorapportage van Centric doorgesproken, naast de lopende werkzaamheden en het bespreken van toekomstige ontwikkelingen. In 2021 heeft het tactisch/strategisch overleg maandelijks plaatsgevonden. De focus heeft in eerste instantie gelegen op de nieuwe organisatie en groei. In de tweede helft van 2021 heeft de focus meer gelegen op toekomstbestendigheid en innovatie richting 2022 (inclusief roadmap van de op te pakken werkzaamheden).

Op 30 maart 2022 heeft Centric bekend gemaakt dat de pensioenadministratie in 2022 over wordt genomen door Appel Pensioenuitvoering, in hetzelfde administratiesysteem. Het bestuur heeft beoordeeld of Appel Pensioenuitvoering voldoet aan het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds, de lopende werkzaamheden met Centric afgestemd en nadere afspraken gemaakt met betrekking tot aansprakelijkheid voor de periode dat Centric de pensioenadministratie heeft uitgevoerd. Daarnaast is er ook nog een tussentijdse Eigen risico beoordeling (ERB) opgesteld. Op 31 mei heeft het bestuur haar instemming aan de contract overname gegeven.

Secretariaat

Het pensioenfonds heeft onderstaande taken uitbesteed aan Willis Towers Watson:

- Voorbereiden van de bestuursagenda. Versturen van de uitnodigingen en de vergaderstukken;
- Zorgdragen voor de notulen van de bestuursvergaderingen en het bewaken van de opvolging van de actiepunten;
- Zorgdragen voor de notulen van het dagelijks bestuur alsook van de beleggingsadviescommissie;
- Voorbereiden van de jaarkalender en het monitoren van de uitvoering ervan;
- Het monitoren van het jaarwerk;
- Het beheer van de fondsdocumenten;
- Beleidsmatige ondersteuning en – advisering van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.

Herverzekeraar

- De herverzekering voor de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's (premiëvrijstelling) is vanaf 1 januari 2020 ondergebracht bij ElipsLife. Het contract loopt tot en met 31 december 2022 behoudens stilzwijgende verlenging voor telkens een periode van drie jaar.

Werkgever

- De HR Service afdeling van de werkgever is verantwoordelijk voor het geven van informatie aan externe belanghebbenden. Dit omvat:
 - Het beantwoorden van vragen van (ex)-deelnemers die zich melden bij de HR afdeling;
 - Het leveren van pensioenmutaties aan Centric.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer is ondergebracht bij diverse vermogensbeheerders.

Het pensioenfonds participeert in gestructureerde beleggingsfondsen welke volgens de vastgelegde fondsvoorwaarden worden beheerd door de vermogensbeheerders. Van alle vermogensbeheerders zijn ISAE 3402-II of soortgelijke verklaringen ontvangen. Alle verklaringen zijn "schone" verklaringen en beoordeeld door het bestuur na voorbereiding door de beleggingsadviescommissie. In enkele gevallen heeft de beleggingsadviescommissie aanvullende vragen gesteld naar aanleiding van de verklaringen. Het bestuur wordt op de hoogte gehouden door middel van kwartaalrapportages, waardoor er continue monitoring plaatsvindt. De beleggingsadviescommissie wordt extern bijgestaan door een adviseur. In november 2021 zijn evaluatiegesprekken gevoerd met diverse vermogensbeheerders. Naar aanleiding van deze evaluaties zijn diverse aandachts- en actiepunten gedefinieerd welke in 2022 zullen worden opgevolgd.

Actuaris

Triple A-Risk Finance Certifications B.V. is door het bestuur aangesteld als waarmerkend actuaris. Tevens is de certificerend actuaris de sleutelfunctiehouder actuariaat.

Accountant

KPMG Accountants N.V. is vanaf boekjaar 2017 door het bestuur aangesteld als accountant.

Adviseur

Willis Towers Watson is door het bestuur aangesteld als algemeen adviseur van het pensioenfonds, met uitzondering van advies met betrekking tot vermogensbeheer. Triple A - Risk Finance B.V. is door het bestuur aangesteld als adviseur vermogensbeheer.

5. Verslag van het bestuur

5.1 Hoofdpijnen

Bestuursmodel

Het pensioenfonds staat onder leiding van het bestuur, dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgever en vertegenwoordigers van de werknemers en pensioengerechtigden. De heer E. van der Sneppen heeft op 31 december 2021 zijn bestuursfunctie neergelegd in verband met pensionering. Het bestuur heeft in zijn vergadering van 15 september 2021 besloten om na het vertrek van de heer van der Sneppen het paritair bestuursmodel te handhaven maar met een bestuur van 5 bestuursleden verder te gaan. De heer E. Hagen fungeert vanaf dat moment als onafhankelijk bestuurslid.

Code pensioenfonds

Inleiding

Op 1 januari 2014 is de Code Pensioenfonds (hierna de Code) in werking getreden en verankerd in de pensioenwet. De Code heeft tot doel het functioneren van de besturen van pensioenfonds te verbeteren en inzichtelijker te maken. Hierdoor wordt de transparantie op het gebied van goed pensioenfondsbestuur vergroot. De Code bestaat uit een groot aantal normen en gaat uit van het 'pas toe of leg uit'-beginsel. De normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. De Code richt zich op drie functies van goed pensioenfondsbestuur, te weten besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen.

Er is ruimte om af te wijken van de normen, mits de afwijking weloverwogen wordt gedaan.

De diverse normen zijn verweven in het beleid van het pensioenfonds. Het bestuur toetst minimaal jaarlijks (of zoveel eerder als nodig is) in hoeverre het vastgestelde beleid in combinatie met de normen nog passend zijn. Daar waar nodig past het pensioenfonds de invulling aan.

Pas-toe of leg-uit

Ook over boekjaar 2021 heeft het bestuur geëvalueerd in hoeverre het bestuur de Code naleeft en op welke normen het bestuur kan verbeteren. Het bestuur ziet in ieder geval een verdere professionalisering en groei binnen het bestuur, wat bijdraagt aan een daadkrachtig bestuur.

De Code wordt door het pensioenfonds nageleefd. Het niet naleven van norm 33 is ingegeven door het (actuele) deelnemersbestand en heeft de aandacht van het bestuur.

Rapportagenormen

De volgende normen uit de Code kunnen in dit jaarverslag op de volgende plaatsen gevonden worden.

Paginanummers updaten wanneer verslag definitief wordt

Rapportagenormen	
Norm 5	Pagina 8 (paragraaf 4.2)
Norm 31	Pagina 15 (paragraaf 'Diversiteitsbeleid bestuur en verantwoordingsorgaan')
Norm 33	Pagina 15 (paragraaf 'Diversiteitsbeleid bestuur en verantwoordingsorgaan')
Norm 47	Pagina 16 (paragraaf 'Intern toezicht en verantwoording')
Norm 58	Pagina 9 en 10 (paragraaf 4.4-4.6)
Norm 62	Pagina 29 (paragraaf 'Maatschappelijk verantwoord beleggen')
Norm 64	Pagina 14, 17 en 18 (paragrafen 'Code Pensioenfonds', 'Zelfevaluatie' en 'Gedragscode')
Norm 65	Pagina 18 (paragraaf 'Klachten en geschillenregeling')

Diversiteitsbeleid bestuur en verantwoordingsorgaan

Het pensioenfonds streeft ernaar dat het bestuur en het verantwoordingsorgaan complementair zijn samengesteld en een redelijke afspiegeling zijn van het (actuele) deelnemersbestand. Het pensioenfonds streeft zowel in het bestuur als in het verantwoordingsorgaan naar:

- Een evenwichtige verdeling van vrouwen en mannen; en
- Ten minste één iemand jonger dan 50 jaar

Het pensioenfonds voert een gesloten regeling uit, wat betekent dat de gemiddelde leeftijd stijgt in het pensioenfonds. Gegeven de afspiegeling van het werknemersbestand (97% is man), is een overwegend mannelijk bestuur een evenredige afspiegeling. Indien meerdere kandidaten zich melden voor een vacature, dan wordt eerst gekeken naar geschiktheid. Bij gelijke geschiktheid gaat de voorkeur uit naar een evenredige afspiegeling man/vrouw in het orgaan.

Daarnaast streeft het pensioenfonds ernaar dat het bestuur en het verantwoordingsorgaan complementair (in cultuur, zienswijzen en persoonlijkheden) zijn samengesteld. Het is voor het pensioenfonds van belang dat binnen het bestuur en het verantwoordingsorgaan een open cultuur heerst, waarbinnen voldoende ruimte is voor discussie en waarbinnen bestuurd kan worden ongeacht bijvoorbeeld de achterliggende geleding, geslacht of leeftijd. Bij de benoeming van bestuursleden of leden van het verantwoordingsorgaan tracht het pensioenfonds de hiervoor beschreven diversiteit en complementariteit van het bestuur en het verantwoordingsorgaan als geheel te borgen, daarbij lettend op het gedrag en de gewenste competenties van het kandidaat-bestuurslid respectievelijk kandidaat lid van het verantwoordingsorgaan.

Integere bedrijfsvoering

Elk Nederlands pensioenfonds moet maatregelen treffen die goed pensioenfondsbestuur waarborgen. Het beleid van het pensioenfonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt onder meer in:

- het beheersen van bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's;
- handelen vanuit en borgen van integriteit;
- de soliditeit van het pensioenfonds, waaronder wordt verstaan:
 - het beheersen van financiële risico's; en
 - het beheersen van andere risico's die de soliditeit van het pensioenfonds kunnen aantasten;
- het beheersen van de financiële positie over de lange termijn door jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te laten voeren.

Het pensioenfonds kent een Integraal Risico Management (IRM) beleid, waarbinnen zowel de financiële als niet-financiële risico's worden bepaald, beoordeeld en beheerst binnen de vastgestelde risico-tolerantie.

De sleutelfunctiehouder interne audit heeft in 2021 onder meer:

- het auditplan voor 2022-2024 geactualiseerd;
- aangesloten bij de overleggen bij de pensioenuitvoerder Centric om meer zicht te krijgen op de werkzaamheden en controles bij Centric;
- op regelmatige basis overleg gehad met de verschillende sleutelfunctiehouders, aangevuld met de compliance officer, om te inventariseren of en waar verbeteringen mogelijk zijn en om de toegevoegde waarde van 2e en 3e lijn voor het pensioenfonds te vergroten.

Conform het interne auditplan zijn in 2021 twee audits uitgevoerd. De uitkomsten sluiten aan bij de professionalisering die het bestuur ziet met de 2 nieuwe bestuursleden die vanaf 2020 in het bestuur zitting nemen. De audits helpen het bestuur om waar nodig procesmatige en/of gedragsmatige aanscherpingen te doen. Daarbij valt op te merken dat de aanbevelingen passend zijn bij de punten waar het bestuur de afgelopen jaren de professionalisering op heeft ingezet.

Het pensioenfonds voert jaarlijks voor 1 juli een haalbaarheidstoets uit. Door middel van deze haalbaarheidstoets toont het pensioenfonds aan dat de verwachte pensioenen de komende zestig jaar voldoen aan de gewekte verwachtingen. Pensioenfondsen moeten aantonen dat zij ook in een slecht-weersituatie aan de verwachtingen kunnen voldoen. Het pensioenfonds heeft in 2021 een haalbaarheidstoets uitgevoerd. Hieruit blijkt dat op lange termijn zowel vanuit de feitelijke financiële positie als vanuit een evenwichtssituatie wordt voldaan aan de ondergrenzen die het bestuur heeft vastgesteld (zie paragraaf 5.4). Toetsing op het premiebeleid en herstelcapaciteit geeft aan dat dit voldoende en haalbaar is.

Intern toezicht en verantwoording

Het bestuur van het pensioenfonds heeft - conform de Pensioenwet en de daarin opgenomen eisen voor goed pensioenfondsbestuur - veel aandacht voor de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing. In de statuten is vastgelegd hoe het bestuur omgaat met zijn rol en invulling geeft aan begrippen als goed bestuur, verantwoording en intern toezicht.

Het pensioenfonds heeft een visitatiecommissie aangesteld (zie ook: *Intern toezicht*). De commissie heeft van het bestuur opdracht gekregen om jaarlijks een integrale visitatie te verrichten. De commissie heeft op 25 mei 2022 haar verslag gepresenteerd en besproken met het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Een samenvatting hiervan, alsmede de reactie van het bestuur hierop treft u aan in bijlage 2.

Het pensioenfonds heeft een verantwoordingsorgaan (zie ook: *Verantwoordingsorgaan*). Dit orgaan beoordeelt het handelen van het bestuur conform haar wettelijke taak.

Geschiktheid

Het pensioenfonds besteedt aandacht aan de benodigde kennis, competenties en professioneel gedrag van bestuursleden, andere (mede)beleidsbepalende personen en leden van andere pensioenfondsorganen.

De manier waarop dit gebeurt, is vastgelegd in de statuten, de governance nota, het geschiktheidsplan en de gedragscode. Het beleid zorgt voor het waarborgen van voldoende kennis, vaardigheden en professioneel gedrag van het bestuur opdat adequate sturing kan worden gegeven aan de processen en werkzaamheden van het pensioenfonds. Het bestuur laat zich - met het oog op specifieke deskundigheid - bijstaan door een adviserend actuaire en zo nodig door andere adviseurs.

Elk pensioenfondsbestuur moet geschikt zijn op alle zeven door DNB geformuleerde geschiktheidsgebieden. De geschiktheidseisen zijn door de pensioenkoepels meer concreet gemaakt, door deze onder te verdelen in geschiktheidsniveau A, B en E. Alle bestuursleden voldoen minimaal aan geschiktheidsniveau A. Geschiktheidsniveau B omvat een verdieping en verbreding op inhoudelijk, beleidsmatige en strategische vraagstukken. Geschiktheidsniveau E behelst de kennis vanuit professionele opleiding of ervaring en gedetailleerde kennis van zaken.

Het dagelijks bestuur moet gezamenlijk voldoen aan geschiktheidsniveau B. De leden van de beleggingsadviescommissie (BAC) beschikken over minimaal geschiktheidsniveau B op gebied van beleggingen, waarbij de voorzitter van de BAC over geschiktheidsniveau E dient te beschikken.

Het bestuur bewaakt de geschiktheid op niveau A respectievelijk voor zover van toepassing niveau B en E. Verder voorziet het bestuur in permanente educatie teneinde het gewenste geschiktheidsniveau te behouden.

In 2021 heeft het bestuur 2 verdiepingssessies gevolgd met de volgende onderwerpen:

- MVB/ESG;
- Pensioenakkoord.

Daarnaast heeft een aantal bestuurders de volgende cursussen c.q. seminars bijgewoond:

- Opleiding Integraal Risico Management, Nyenrode;
- Sleutelfunctiehouder Interne Audit, Instituut van Internal Auditors;
- Beleggen onder het nieuwe pensioencontract, Pensioenfederatie;
- Datakwaliteit, Data excellence.

Uit de geschiktheidsmatrix blijkt dat zowel collectief (het bestuur) als individueel op alle zeven geschiktheidsgebieden aan de geschiktheidseisen wordt voldaan.

Zelfevaluatie

Omdat het bestuur de zelfevaluatie in een fysieke bijeenkomst wilde uitvoeren en dit vanwege corona maatregelen niet eerder mogelijk was, is de zelfevaluatie die voor 2021 gepland stond uitgevoerd in februari 2022. Doel van de zelfevaluatie was om een objectiever beeld te krijgen van de onderlinge cohesie als groep en hoe dit afhankelijk is van de type personen.

Het bestuur heeft, net als in 2017, gekozen om een DISC analyse te laten uitvoeren onder begeleiding van de firma Teamvaardig. Dit is een persoonlijke gedragsanalyse waarmee inzicht wordt verkregen in het werkgedrag van personen. Daarbij wordt gekeken naar de sterke eigenschappen en wat mogelijk de beperkende factoren zijn. Hieruit volgen de competenties en gedragskenmerken van een persoon. Dit geeft het bestuur vervolgens inzicht in de competenties die aanwezig zijn binnen het bestuur. DISC staat voor Direct, Interactief, Stabiliteit en Consciëntieus. Naast deze indeling wordt er ook nog een indeling gemaakt in de volgende denkstijlen: Theoreticus, Executer, Analist, Manager en Strateeg en de volgende vier drijfveren: Loyaliteit, Gelijkwaardigheid, Persoonlijke vrijheid en Rechtvaardigheid.

Zo kunnen de competenties van de bestuursleden worden weergegeven en kan op een eenvoudige wijze worden gezien welke competenties ontbreken in het bestuur. De denkstijlen geven de werk- en taakvoorkeuren van de bestuursleden weer en de drijfveren geven de intrinsieke motivatoren en verborgen waarden weer. De conclusie is dat huidige samenstelling passend en voldoende complementair is. Er is een mix van personen met brede blik versus oog voor detail en consistentie.

Daarnaast heeft het bestuur de beleggingsadviescommissie en de sleutelfunctiehouders geëvalueerd om te bezien of de ingebodde bestuurscyclus voor eenieder passend is.

Fraudebeheersing en naleving wet- en regelgeving

In de risicoanalyse van het pensioenfonds is de fraude risicobereidheid van het pensioenfonds vastgesteld door het bestuur en er zijn beheersmaatregelen vastgelegd om de netto risico's in eigen en uitbestede processen tot aanvaardbaar laag niveau terug te brengen. Deze beheersmaatregelen betreffen maatregelen op organisatieniveau (zoals gedragscodes, klokkenluidersregelingen), beheersingsmaatregelen op procesniveau en eventuele opvolging van aanbevelingen voor herstelacties. De effectiviteit van de maatregelen en eventuele incidenten worden regelmatig geëvalueerd door het bestuur. In geval van uitbestede processen wordt hierbij gebruik gemaakt van SLA's, externe assurance verklaringen, verklaringen met betrekking tot AVG en overleg met risicobeheer en auditafdelingen van de uitbestedingspartners. Bij het bestuur zijn geen voorvallen van fraude en/of vermoede fraude bekend en/of overtredingen van wet- en regelgeving die invloed hebben op het fonds.

Ontwikkelingen in wet- en regelgeving worden door het bestuur nauwgezet gevolgd. Het bestuur is niet bekend met overtredingen van de wet- en regelgeving. Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd.

Gedurende het boekjaar is geconstateerd dat de uitvoerder 18 UPO's van deelnemers verzonden heeft naar oude adressen van deze deelnemers. Het bestuur heeft dit beoordeeld als een potentieel datalek en hiervan in oktober 2021 melding bij de Autoriteit

Persoonsgegevens gedaan. In november 2021 heeft het bestuur een vervolgmelding gedaan. Tot op heden heeft het bestuur geen reactie van de Autoriteit Persoonsgegevens ontvangen.

Met ingang van 1 januari 2020 is de 'Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen' van de Pensioenfederatie (hierna: "De gedragslijn") van toepassing. Deze gedragslijn heeft de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en beschrijft hoe de pensioensector persoonsgegevens verwerkt en maakt aan alle deelnemers duidelijk hoe er omgegaan moet worden met hun gegevens.

Onderdeel van de gedragslijn is dat getoetst en gerapporteerd wordt in hoeverre het pensioenfonds aan de gedragslijn voldoet en wordt verantwoording hierover afgelegd in het jaarverslag. Er is in 2021 wederom getoetst op de (geactualiseerde) privacy-documentatie aan de gestelde eisen voldoet. De conclusie is getrokken dat, de privacy-documentatie aan de AVG en de gedragslijn voldoet. Tevens is beoordeeld of de werking aansluit op de gedragslijn. Het beleid is werkend, maar voor de uitbestede pensioenadministratie is de werking in mindere mate aantoonbaar. Wel moet geconstateerd worden, dat in dat kader geen voorvallen hebben plaatsgevonden.

Gedragscode

De gedragscode is bekend bij alle verbonden personen, waaronder bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en visitatiecommissie, deelnemers administrateur en andere, door het bestuur aangewezen personen. De verbonden personen verklaren jaarlijks schriftelijk aan de compliance officer de gedragscode na te leven. De compliance officer houdt toezicht op de uitvoering en effectiviteit van de gedragscode. Overtredingen van de gedragscode worden gemeld bij de compliance officer. In 2021 zijn geen overtredingen gemeld.

Klachten- en geschillenregeling

Het pensioenfonds heeft een klachten- en geschillenregeling. Eenieder die uit hoofde van de statuten of het pensioenreglement van het pensioenfonds, pensioenaanspraken of pensioenrechten kan ontlenen of meent te kunnen ontlenen jegens het pensioenfonds, kan zich in geval van een klacht of een geschil wenden tot het bestuur van het pensioenfonds. Indien niet volledig aan de klacht tegemoet wordt gekomen, kan het bestuur dit geschil voorleggen aan de Ombudsman Pensioenen of aan de burgerlijke rechter.

De regeling bevat procedurele waarborgen die door het pensioenfonds gevolgd zullen worden ter zake van de afhandeling van de klacht of geschil. Een en ander is vastgelegd in het Klachten- en geschillenreglement. In 2021 zijn geen klachten conform de klachten- en geschillenregeling gemeld.

Incidenten- en klokkenluidersregeling

Het pensioenfonds kent een incidenten en klokkenluidersregeling die een procedure voor interne en externe meldingen van (potentiële) misstanden bevat en de afhandeling daarvan.

De regeling bevat waarborgen voor de bescherming van de verbonden persoon - de klokkenluider - die te goeder trouw melding maakt van (potentiële) misstanden. In 2021 zijn er geen misstanden gemeld.

Beloning

De bestuursleden in dienst van de werkgever (de heer P. Vlaeminck en de heer M. Zwijsen) ontvangen geen vergoeding voor de uitoefening van hun functie. De vergoeding voor de externe bestuursleden (mevrouw R. van Ewijk en de heer E. Hagen) en het gepensioneerd bestuurslid (de heer Vereecken) bedroeg in het verslagjaar in totaal € 68.000,- (2020: € 40.000,-, waarbij opgemerkt dat de externe bestuursleden in de loop van 2020 zijn benoemd). Het advies van de Pensioenfederatie om de bestuurdersbeloning per bestuurslid apart te tonen wordt niet gevolgd aangezien deze vergoeding wordt betaald door de werkgever.

De leden van het verantwoordingsorgaan in dienst van de werkgever ontvangen geen vergoeding van het pensioenfonds voor het uitoefenen van hun functie. Gepensioneerd in het verantwoordingsorgaan ontvangen een maximale vergoeding van € 750,- per jaar. Kosten die in redelijkheid gemaakt worden (bijvoorbeeld reiskosten, kosten bijwonen seminar) worden door de werkgever vergoed.

Toezichthouders

In 2021 heeft het bestuur de volgende fondsdocumenten toegestuurd aan DNB: de statuten, de ABTN, de geschiktheidsmatrix, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de eigen risicobeoordeling.

Daarnaast heeft er correspondentie plaatsgevonden met betrekking tot:

- Uitvraag niet-financiële risico's;
- Herstelplan;
- Afronding en opvolging van het mitigatietraject beleggingen en risicobeheer;
- Wisseling van toezichthouder.

5.2 Uitbesteding

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor een beheerste en integere bedrijfsvoering (zie artikel 143 van de Pensioenwet). Om de bedrijfsvoering te kunnen beheersen weegt het bestuur af in hoeverre het bestuur de kennis en kunde heeft voor diverse operationele werkzaamheden. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen kwaliteit, kwantiteit, continuïteit en kosten (risicobeheersing). De vertaling van haar missie, visie en strategie, welke terug te vinden is in de ABTN van het pensioenfonds, naar duidelijke doelstellingen in de uitvoering is hierbij van belang. Het pensioenfonds heeft de volgende doelstellingen op het gebied van de uitvoering:

- Waarborgen continuïteit;
- Constante kwaliteit van de dienstverlening;
- Duidelijke en juiste communicatie;
- Voldoen aan wet- en regelgeving;
- Waarborgen belangen, reputatie en integriteit van de deelnemers en het pensioenfonds.

Uitgangspunt voor de uitbesteding is dat het bestuur van het pensioenfonds primair verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de pensioenovereenkomst zoals die door sociale partners is overeengekomen. Daarbij hoort ook het financieel beheer en het risicomanagement van het pensioenfonds. Door middel van samenwerking met gerenommeerde externe partijen en door gebruik te maken van hun kennis, kunde en technologie worden schaalvoordelen beoogd waardoor het pensioenfonds in staat is een kwalitatief hoogwaardige en kostenefficiënte dienstverlening te verzorgen die ondersteunend is aan de strategie van het pensioenfonds. Tevens is met de uitbesteding aan gerenommeerde externe partijen de continuïteit van de uitvoering beter gewaarborgd.

De operationele werkzaamheden waarvan het bestuur besluit deze niet in eigen beheer te willen uitvoeren, worden uitbesteed. Dit betreft:

- Pensioenbeheer;
- Deelnemersadministratie (incl. deelnemerscommunicatie, planner),
- Uitkeringsadministratie,
- Financiële administratie
- Bestuursondersteuning (incl. website, algemene communicatie);
- Sleutelfunctiehouderschap actuariële sleutelfunctie.

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsbeleid opgesteld vanuit de volgende visie:

- Beleid moet zorgdragen voor kaders ten behoeve van sturing en beheersing van uitvoering;
- Beleid moet bijdragen aan objectivering en transparantie;
- Beleid moet de koppeling met risicomanagement waarborgen;
- Beleid moet bijdragen aan het in control zijn en blijven van het bestuur.

Dit uitbestedingsbeleid is de basis voor het bestuur om de beheersing van uitbesteding gestructureerd en passend binnen de strategie en risicobereidheidsprincipes van het pensioenfonds vorm te geven en op te volgen.

5.3 Communicatiebeleid

Het pensioenfonds wil een betrouwbare en professionele uitvoerder zijn. Het pensioenfonds streeft naar transparantie en toegankelijkheid, met draagvlak bij deelnemers. Dit vraagt om correcte, duidelijke en evenwichtige communicatie die tijdig wordt verstrekt of beschikbaar wordt gesteld. De communicatie van het pensioenfonds richt zich in de eerste plaats op verwachtingsmanagement bij de deelnemers: waar kunnen zij op rekenen en welke onzekerheden kent de pensioenregeling voor hen. Het pensioenfonds zet daarbij eventgerichte communicatie in.

Het pensioenfonds kent een website: www.pensioenfondsyara.nl. Hierop kunnen de deelnemers algemene informatie vinden over het pensioenfonds, de pensioenregeling en wat de deelnemer zelf moet en kan doen. Daarnaast kunnen actieve deelnemers ook inloggen op een web-based pensioenplanner om inzicht te krijgen in hun pensioengegevens, en in de pensioenresultaten van hun te maken keuzes. Uiteindelijk is het doel dat deelnemers de aangeboden informatie over hun pensioenregeling actiever gaan gebruiken om hun financiële oude dag ook zelf goed te kunnen regelen. Daarnaast investeert het pensioenfonds in de relatie tussen pensioenfonds en deelnemer door te ontzorgen en transparant te zijn over de keuzes die gemaakt worden over hun pensioen. De communicatie-inspanningen van het pensioenfonds zijn kostenefficiënt en passen bij de omvang van het pensioenfonds. Vanzelfsprekend voldoet het pensioenfonds aan de communicatie-eisen die in wet- en regelgeving en door de Autoriteit Financiële Markten worden gesteld.

Het pensioenfonds beschikt over een communicatiebeleidsplan, wat de langetermijnvisie van het pensioenfonds geeft op het te voeren communicatiebeleid en de uitvoering daarvan. De uitvoering van dit beleid wordt jaarlijks vastgelegd in een uitvoeringsplan communicatie.

De communicatie is in 2021 grotendeels uitgevoerd zoals in het Uitvoeringsplan Communicatie 2021 beschreven, hoewel de spreiding van de E-nieuwsbrieven wel verschoof, naar aanleiding van de vertraging van de lancering van de pensioenplanner. De presentatie voor de belangenvereniging heeft vanwege coronamaatregelen dit keer online plaatsgevonden en ging onder andere over het pensioenakkoord. Voor oktober was een uitvraag over ESG en risicohouding gepland. Het bestuur heeft besloten de peiling van de risicohouding te koppelen aan de uitwerking van het pensioenakkoord. Deze is daarom verschoven naar, vooralsnog, 2022.

De peiling over ESG is vervroegd naar juni en leverde een response op van 11%. De wensen van de respondenten kwamen grotendeels overeen met het bestaande ESG-beleid van het pensioenfonds. De resultaten zijn gecommuniceerd en de vervolgstappen op ESG-beleid van het pensioenfonds worden gecommuniceerd zodra die concreet zijn (naar verwachting in de eerste helft van 2022). De uitvraag naar de klanttevredenheid van abonnees van de papieren informatie is vanwege kostenefficiëntie gekoppeld aan de verzending van de nieuwscompilatie in december. Het gemiddelde cijfer is een 8. Voor de overige deelnemers komt er een brede online uitvraag naar de klanttevredenheid in 2022, waardoor de uitvraag onder e-nieuwsbrief abonnees is komen te vervallen. De nieuwe pensioenplanner is begin juli 2021 voor actieve deelnemers live gegaan. De registratiecodes zijn per post verstuurd en in de e-nieuwsbrief werd aandacht gevraagd voor de lancering. Met de verzending van de UPO's eind september werd verwezen naar de pensioenplanner in het kader van financiële planning.

Het aantal E-nieuwsbrief abonnees is in 2021 marginaal gestegen. De E-nieuwsbrief werd iets minder goed gelezen dan vorig jaar, maar boekte ook in 2021 weer goede resultaten met een openingspercentage van 53% en een doorklikpercentage van 41%. Deze percentages zijn zeer hoog voor een E-nieuwsbrief in de non-profitsector, waar gemiddeld slechts een openingspercentage van 30% en een doorklikpercentage van 4% worden gehaald.

De website werd 10.923 keer bezocht in 2021. Dat is een groei van 16,5% ten opzichte van het aantal bezoekers in 2020 (9.374). De pensioenplanner was de meest bezochte pagina van de website. Sinds de lancering in juli, klikten 1.066 unieke bezoekers van de website door naar de inlogpagina van de nieuwe pensioenplanner. Andere populaire pagina's op de website waren dit jaar het nieuwsbericht 'hoeveel belasting betaalt u eigenlijk' (1.204 hits), Over ons (met de bestuurssamenstelling, 1.068 hits) en Downloads (1.063 hits, 1.070 downloads). Vooral het pensioenreglement (246 keer) en recente jaarverslagen worden veel gedownload. Opvallend is dat ook het document 'Maatschappelijk verantwoord beleggen' populair was (64 keer).

In 2021 was het pensioenakkoord opnieuw een belangrijk thema. Bij belangrijke ontwikkelingen lieten we dat regelmatig terugkomen in de E-nieuwsbrieven. Dit zal ook in 2022 een van de belangrijkste onderwerpen blijven in onze communicatie.

5.4 Risicohouding (korte en lange termijn)

De risicohouding van het pensioenfonds is de mate waarin het pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren en de mate waarin het pensioenfonds de beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het pensioenfonds. De risicohouding wordt afgesproken met sociale partners en teruggekoppeld naar het verantwoordingsorgaan. De risicohouding van het pensioenfonds komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de door het pensioenfonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

Het bestuur heeft in afstemming met sociale partners gekozen voor de volgende grenzen op lange termijn:

- Een gemiddeld pensioenresultaat van 90%.
- Een maximale afwijking van 20% in een slecht-weer-scenario

De risicohouding op korte termijn is gekoppeld aan de bandbreedtes rondom strategische normgewichten van de beleggingscategorieën en de economische ontwikkelingen (met name op het niveau rente). Dit resulteert in een totale bandbreedte om het vereist eigen vermogen (120,3% bij aanvang haalbaarheidstoets) per 1 januari 2015 van:

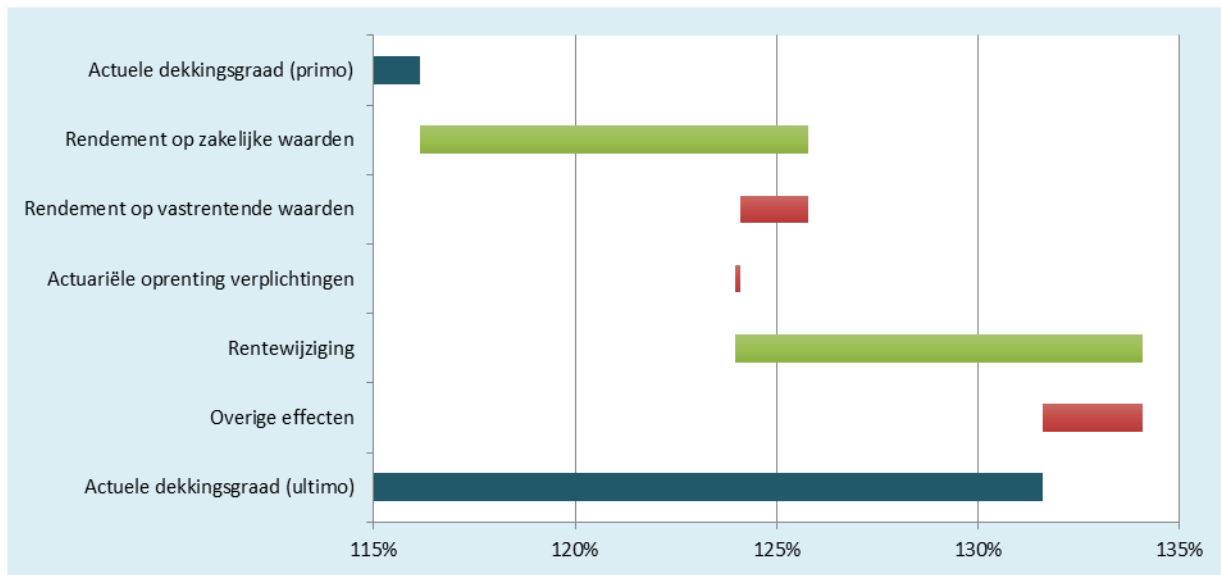
- 2,5%-punt onder het vereist eigen vermogen, oftewel een ondergrens van 117,8%;
- 3%-punt boven het vereist eigen vermogen, oftewel een bovengrens van 123,3%.

5.5 Financiële paragraaf

Samenvatting

In het boekjaar is de actuele dekkingsgraad gestegen van 116,1% naar 131,7%. Naast de goede resultaten op de beleggingsportefeuille steeg ook de rente op de verplichtingen. Zie hieronder de effecten op de actuele dekkingsgraad:

Effecten op actuele dekkingsgraad 2021

Premiebeleid

De af te dragen premie betreft de gedempte kostendekkende premie die wordt getoetst aan de (ongedempte) kostendekkende premie. Onder deze (ongedempte) kostendekkende premie wordt verstaan:

- De premie die actuarieel benodigd is in verband met de pensioenverplichtingen;
- De opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, zoals bedoeld in artikel 132 van de Pensioenwet;
- De opslag die nodig is voor de uitvoeringskosten van het pensioenfonds;
- Het saldo van de mutaties van de voorziening Aanvullend Arbeidsongeschiktheidspensioen (AAOP) in enig jaar door nieuwe toekenningen AAOP en door reactivering (niet zijnde overlijdensgevallen).

Ingaande 2016 geldt een demping op de kostendekkende premie, behoudens het saldo van de mutaties van de voorziening AAOP, met de volgende maatregelen:

- De te gebruiken discontovoet is de uitkomst van:
 - de wettelijk toegestane maximaal gedefinieerde parameters passend bij de beleggingsmix van het pensioenfonds;
 - een afslag voor de afgesproken maatstaven voor toeslagverlening (prijsinflatie voor gewezen deelnemers, aanspraak- en pensioengerechtigden en looninflatie voor de actieve deelnemers).
 - De afslag voor toeslagverlening die in de discontovoet is verwerkt, leidt tot een opslag op de premie. In de gedempte kostendekkende premie hoeft in beginsel niet ook nog een opslag voor de instandhouding van het vereist eigen vermogen te worden meegenomen. Alleen als de opslag op de premie voor toeslagverlening lager is dan de opslag die nodig is voor de instandhouding van het vereist eigen vermogen, dan moet de laatstgenoemde opslag worden aangehouden. De opslag op de premie voor toeslagverlening vervalt dan.

- b. De discontovoet is vastgesteld per 30 september 2020 op 1,3% en zal van toepassing zijn voor de periode 2021-2025, tenzij dwingende redenen een aanpassing vergen; De discontovoet wordt jaarlijks getoetst of deze nog toereikend is. Dit is laatst gebeurd in 2021.

Afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds kan naast de gedempte kostendeekkende pensioenpremie een additionele premie worden geheven of een premiekorting worden verleend.

Indien de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds ultimo boekjaar lager is dan 5%-punt onder de vereiste dekkingsgraad, zal een additionele werkgeversbijdrage in rekening worden gebracht van:

- a. Het positieve verschil tussen 107% en de beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar voor bijstorting ten opzichte van de VPV ultimo boekjaar én
- b. 1/10 van het verschil tussen 5%-punt onder de vereiste dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad die minimaal op 107% wordt gesteld ingeval deze lager is.

Ultimo 2021 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 125,1% waardoor er over 2021 geen additionele werkgeversbijdrage verschuldigd is.

Indien de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds ultimo boekjaar hoger is dan de premiekortingsgrens, zal korting op de premie of zelfs premierestitutie worden verleend. De korting op de premie bedraagt de middelen boven de premiekortingsgrens, maar maximaal een-vijfde van de middelen boven de voor dat jaar vastgestelde bovengrens voor maximale toeslagverlening (2021: 125,0%).

Premiekorting en premierestitutie is alleen mogelijk als de voorwaardelijke toeslagen zowel met betrekking tot de voorgaande tien jaar zijn verleend, als ook in de toekomst kunnen worden verleend, met inbegrip van de inhaalindexatie uit 2000 en 2001.

Uitvoeringskosten

Het pensioenfonds vindt transparantie ten aanzien van uitbesteding belangrijk. De opslag voor de kostenvoorziening is door het bestuur het afgelopen kalenderjaar geëvalueerd. Hierbij veronderstelt het bestuur dat het pensioenfonds bij het wegvallen van de werkgever niet zelfstandig zal blijven voortbestaan, maar zal worden geliquideerd binnen een tijdsbestek van 2 jaar. Uit deze evaluatie heeft het bestuur geconcludeerd dat de opslag toereikend is en geen aanpassing behoeft.

Administratieve uitvoeringskosten

	2021 EUR 000	2020 EUR 000
Personeelskosten toe te rekenen aan het pensioenfonds	125	112
Bestuurdersbeloning	68	40
Administratiekosten *	374	349
Advieskosten **	945	842
Lidmaatschappen	11	11
Kosten van AFM en DNB	36	38
Overige kosten	47	28
Totaal uitvoeringskosten	1,606	1,420

* Van de administratiekosten ad € 374.000,- heeft een bedrag van € 61.500,- betrekking op KPMG Accountants N.V. (2020: KPMG Accountants N.V. € 52.475,-). Naast het onderzoek naar de jaarrekening en jaarstaten is er geen samenloop met andere dienstverlening door KPMG.

** In de advieskosten zijn de advieskosten van vermogensbeheer inbegrepen.

De kosten per deelnemer (actieven en gepensioneerden) kunnen als volgt worden weergegeven:

	2021	2020
In Euro's per deelnemer	930	811

Het pensioenfonds neemt geen benchmark onderzoek op omdat er niet voldoende data beschikbaar is van vergelijkbare fondsen om een betrouwbare benchmark te produceren. Bovendien worden de uitvoeringskosten door de werkgever betaald.

Vermogensbeheerkosten

De vermogensbeheerkosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Vermogens- beheerkosten EUR 000 2021	Vermogens- beheerkosten EUR 000 2020	Transactie- kosten EUR 000 2021	Transactie- kosten EUR 000 2020
Beheerkosten	1.793	1.569	0	0
Transactiekosten	0	0	-71	605
Bewaarloon	0	0	0	0
Kosten opgenomen in de jaarrekening	1.793	1.569	-71	605
In % van het beheerd vermogen	0,27%	0,25%	-0,01%	0,10%

De negatieve transactiekosten in 2021 houden verband met het toepassen van swing pricing binnen de fondsen die beheerd worden door Kempen Capital Management N.V.

Herverzekeringsovereenkomst

Van 1 januari 2015 tot 31 december 2019 heeft het pensioenfonds de risico's van overlijden (van de actieve deelnemers) en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Nationale Nederlanden Levensverzekering Mij. N.V..

Op basis van deze herverzekeringsovereenkomst heeft het pensioenfonds contractueel recht op een winstdeling op technische grondslagen. De technische winstdeling vindt plaats over een 5-jarige periode. Aan het eind van de 5-jarige periode wordt het saldo van de resultaten op technische grondslagen over die 5-jarige periode bepaald en na een wachtperiode van 2 jaar uitgekeerd. Een positief saldo komt voor 25% beschikbaar aan het pensioenfonds. Het overige deel is beschikbaar voor de verzekeraar. Een negatief saldo komt volledig voor rekening van de verzekeraar.

Het technisch resultaat over de periode 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019 is negatief uitgevallen als gevolg van twee aanvullende claims gedurende 2021 (uitlooprisico van 2 jaar). De in 2020 geboekte voorlopige vordering ad € 57.000,- is dan ook gedurende 2021 afgeboekt.

Vanaf 1 januari 2020 is een nieuwe driejarig contract afgesloten met ElipsLife voor de navolgende herverzekeringen:

Overlijdensrisico:

- Hierbij hanteert het pensioenfonds voor het overlijdensrisico een eigen behoud van € 100.000,- op het risicokapitaal per actieve deelnemer;
- De herverzekering van het overlijdensrisico is inclusief winstdeling in poolverband.

Arbeidsongeschiktheidsrisico (premiëvrijstelling bij arbeidsongeschiktheid):

- Hierbij hanteert het pensioenfonds voor het arbeidsongeschiktheidsrisico een eigen behoud van € 100.000,- op het risicokapitaal per actieve deelnemer.

De poolwinstdeling bestaat uit éénjarige winstaanden gedurende het contract. Dat betekent dat na elk jaar een eventuele winstuitkering wordt gedaan. De poolwinstdeling geldt alleen over het overlijdensrisico. Het winstaandeel bedraagt 80% van het winstsaldo. Het winstsaldo wordt bepaald als 80% van de bruto premie minus de geclaimde schades. Hierbij wordt de uitkering per deelnemer voor maximaal € 1.000.000,- meegenomen. Verliessaldo's worden niet overgedragen naar volgende jaren. De poolwinst ligt naar verwachting tussen de 15% en 30%. In de pool worden de risico's gedeeld met de in Nederland en België gevestigde fondsen en ondernemingen.

5.6 Financiële positie en herstelplan (nFTK)

In 2021 heeft de financiële positie van het pensioenfonds zicht gunstiger ontwikkeld dan waar het herstelplan vanuit ging en is het pensioenfonds aan het eind van 2021 uit herstel.

Beleidsdekkingsgraad

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen. Hierbij wordt in de berekening de eventuele bijstorting van de werkgever per ultimo kalenderjaar meegenomen. Per 31 december 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 125,1%.

In onderstaande tabel is de totstandkoming van de beleidsdekkingsgraad ultimo 2021 weergegeven:

Feitelijke (actuele) dekkingsgraad per	
Januari 2021	115,9%
Februari 2021	120,2%
Maart 2021	123,3%
April 2021	126,0%
Mei 2021	125,9%
Juni 2021	126,7%
Juli 2021	124,8%
Augustus 2021	126,6%
September 2021	126,7%
Oktober 2021	127,6%
November 2021	126,2%
December 2021	131,7%
Beleidsdekkingsgraad (gemiddelde)	125,1%

Toeslagbeleidsdekkingsgraad

Gedurende 2021 heeft het bestuur besloten om voor de berekening van de beleidsdekkingsgraad voortaan de bestemmingsreserve AAOP buiten beschouwing te laten aangezien deze niet kwalificeerde als formele bestemmingsreserve conform de Pensioenwet. Hiermee is de term toeslagbeleidsdekkingsgraad komen te vervallen. De berekening van de hoogte van de toeslagverlening wordt hierdoor niet beïnvloed, aangezien de bestemmingsreserve AAOP voor deze berekening altijd al buiten beschouwing werd gelaten.

Minimaal vereist eigen vermogen

De Pensioenwet bepaalt dat fondsen dienen te beschikken over een minimaal vereist eigen vermogen. Het minimaal vereist eigen vermogen is bedoeld voor algemene risico's. Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt per 31 december 2021 105%.

Vereist eigen vermogen

Het Vereist Eigen Vermogen (VEV) is gedefinieerd als het eigen vermogen waarbij met 97,5% zekerheid het pensioenfonds over een periode van één jaar tenminste over waarden beschikt ter hoogte van de voorziening pensioenverplichting (VPV).

Het vereist eigen vermogen aan het eind van het boekjaar is als volgt samengesteld:

Risico-categorie	Strategisch EUR 000	Strategisch	Feitelijk EUR 000	Feitelijk
S1 Renterisico	8.324	1,6%	7.626	1,4%
S2 Zakelijke waarden	75.163	14,2%	78.407	14,8%
S3 Valutarisico	15.337	2,9%	14.785	2,8%
S5 Kredietrisico	44.819	8,5%	41.139	7,8%
S6 Verzekeringstechnisch risico	15.288	2,9%	15.288	2,9%
S10 Actief beheer risico	2.073	0,4%	2.479	0,5%
Diversificatie (correlatie-effect)	-49.791	-9,5%	-48.766	-9,2%
Totaal vereist eigen vermogen	111.213	21,0%	110.958	20,9%

Het pensioenfonds maakt gebruik van het standaardmodel van DNB. Het standaardmodel van DNB is uitgewerkt in de Regeling Pensioenwet, alsmede verder toegelicht in het Open Boek van DNB.

Voor de toetsing van de financiële positie wordt het VEV ultimo 2021 vastgesteld op het VEV volgens de strategische beleggingsmix.

Herstelplan

Per 1 januari 2021 lag de beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen. Omdat er sprake was van een reservetekort was het pensioenfonds verplicht een herstelplan in te dienen bij DNB.

Het pensioenfonds heeft op 18 maart 2021 het herstelplan ingediend bij DNB. In het herstelplan heeft het pensioenfonds aangegeven dat de premie inclusief de bijstortingsverplichting van de werkgever zoals overeengekomen in de uitvoeringsovereenkomst wordt ingezet om binnen de gestelde termijn het vereist eigen vermogen te behalen. Hieruit blijkt dat het vermogen van het pensioenfonds binnen de maximum gestelde termijn van 11 jaar boven het Vereist Eigen Vermogen uitkomt. In het herstelplan is geen maatregel tot korten van pensioenaanspraken meegenomen. De financieringsafspraken met werkgever zijn dusdanig dat korten van pensioenaanspraken niet mogelijk is. DNB heeft op 19 mei 2021 haar instemmingsbeschikking afgegeven.

Aan het eind van 2021 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds hoger dan het strategisch vereist eigen vermogen en is het pensioenfonds daardoor uit herstel en het herstelplan beëindigd.

5.7 Beleggingsparagraaf

Ontwikkelingen financiële markten

Hoewel 2021 nog volop in het teken stond van corona, waren de beheersingsmaatregelen minder vergaand dan in 2020, mede dankzij de vaccinatieprogramma's. In macro-economisch perspectief zagen we herstel na de economische krimp in 2020, ondersteund door begrotingsimpulsen. Door het monetaire beleid, corona gerelateerde aanbodproblemen en krapte op de arbeidsmarkt, liep in de tweede helft van het jaar de inflatie sterk op. Zorgen over verdere stijging van de inflatie, met name in de Verenigde Staten, gaven aanleiding voor de Federal Reserve om het opkoopprogramma sneller te willen beëindigen en de beleidsrente stapsgewijs te willen verhogen in 2022. De Europese Centrale Bank, die het opkopen van obligaties ook wil terugschroeven is vooralsnog terughoudender ten aanzien van het opheffen van de beleidsrente.

Op de financiële markten profiteerden aandelen en ook grondstoffen van het economisch herstel en de oplopende inflatie. Ook liepen renteniveaus op, zij het in mindere mate dan de inflatie. Per saldo eindigden de vastrentende categorieën in de min met uitzondering van de categorie High Yield.

De Duitse 10-jaarsrente steeg van -0,57% naar -0,18% en de 30-jaars euroswaprente steeg van -0,02% naar 0,48%. Ontwikkelde aandelenmarkten stegen gedurende 2021 gemiddeld ruim 23%. Het rendement op aandelen opkomende markten van ruim 5% bleef flink achter bij dat van de ontwikkelde markten. Een belangrijke oorzaak hiervoor lag in de forse daling van de Chinese aandelenkoersen.

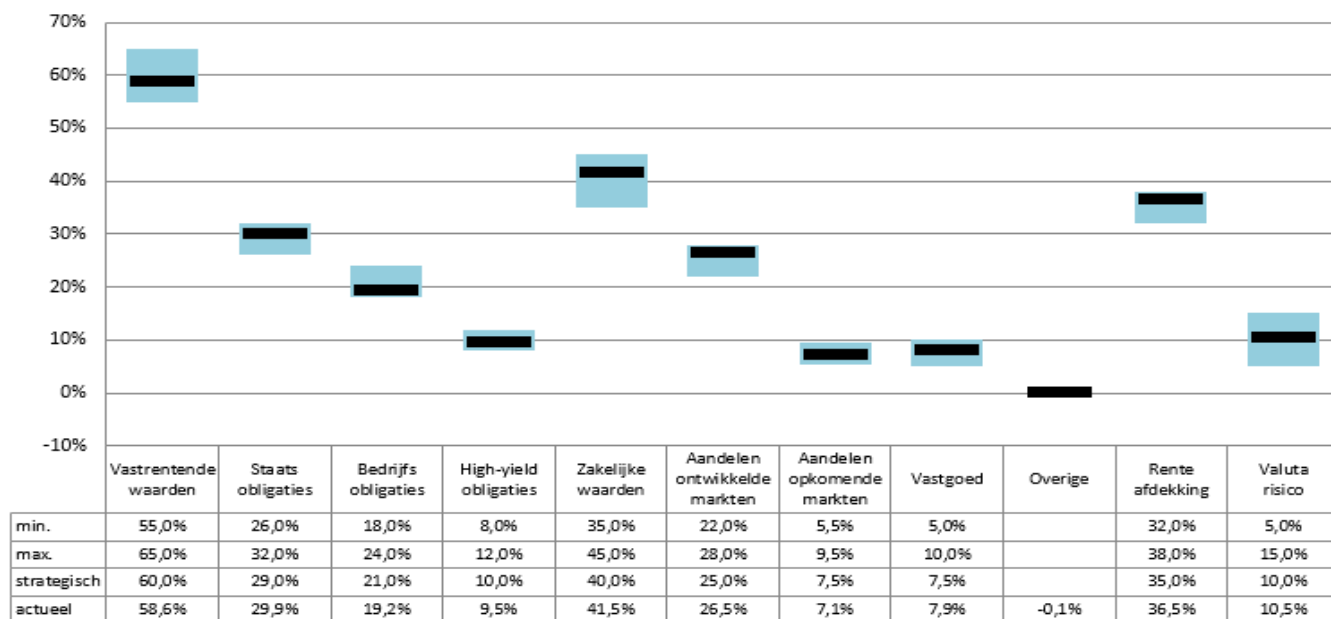
De risico opslagen op kredietobligaties lieten in 2021 een lichte daling zien, in lijn met faillissementsverliezen die overwegend beperkt waren.

Grondstoffen en vooral de energieprijzen stegen fors in waarde. De olieprijs steeg met meer dan 50%. De Euro daalde ten opzichte van de USD (van 1,22 naar 1,14).

Portefeuille invulling

Het pensioenfonds belegt in diverse beleggingscategorieën waarbij het beheer is uitbesteed aan externe vermogensbeheerders. In onderstaande tabel is een overzicht van de beleggingscategorieën opgenomen waarin het pensioenfonds belegt, met bijbehorend gewicht in de portefeuille.

Overzicht actuele versus strategische asset verdeling per 31-12-2021

Beleggingsresultaat 2021

De verdeling van de beleggingsmix, alsmede de behaalde resultaten zijn opgenomen in het volgende overzicht:

Portefeuille 2021	ISIN	Rendement 2021	Benchmark 2021	Gehanteerde Benchmark
Obligaties				
Nationale Nederlanden				
Collateralized Bond Fund	NL0010489316	-1,12%	-1,44%	iBoxx € Collateralized
Sovereign Bond Fund	NL0001130481	-2,67%	-2,07%	iBoxx € Sovereigns & Sub-Sovereigns Index
Sovereign LT Bond Fund	NL0001130499	-3,66%	-3,37%	iBoxx € Sub & Sovereign 5+ ex BBB Index
Sovereign XLT Bond Fund	NL0010489365	-6,87%	-6,30%	Bloomberg Barclays Euro Governments 15+ AA- and above index
Green Bond Fund	LU1365052627	-1,68%	-1,81%	Bloomberg Barclays MSCI Euro Green Bond Index
BMO Global Asset Management				
BMO LDI maatwerkfonds	LU1128930911	-1,51%	-1,51%	Verplichtingen van het pensioenfonds
Pimco				
Global High Yield Bond Fund	IE00B2R34Y72	2,65%	3,45%	BOFA ML BB-B Developed Markets
Kempen Capital Management N.V.				
(Lux) Euro Credit Fund I	LU0630255346	-1,12%	-1,04%	iBoxx Euro Corporate Index
Aandelen				
Vanguard				
World SRI fund	IE00BDZYMK13	24,02%	23,54%	FTSE Developed Index Hedged
Emerging Market Stock Index Fund	IE0031786142	5,41%	5,13%	MSCI EM Daily Net TR EUR
Vastgoed				
Kempen Capital Management N.V.				
European Property Fund	NL0009296649	22,75%	17,90%	FTSE EPRA/NAREIT Developed Euro Index
BNP				
Real Estate Value Add Europe		1,55%	n.v.t.	
Altera				
Altera Winkels portefeuille		5,14%	1,10%	IPD Netherlands Retail
Altera Woningen portefeuille		15,26%	15,40%	IPD Netherlands Residential
Totaal		6,22%	6,02%	

Het gezamenlijk rendement van de vermogensbeheerders komt over 2021 uit op 6,22%, ten opzichte van een rendement van 6,02% van de totale benchmark. Dit is een positief verschil (outperformance) van 0,20%.

Terugblik op beleggingsbeleid 2021

Het pensioenfonds voert een beleid met als doelstelling om de toevertrouwde middelen zo goed mogelijk te beleggen. Hierbij spelen veiligheid, kwaliteit en risicodiversificatie een belangrijke rol. Het beleggingsbeleid is gebaseerd op een Asset Liability Management (ALM) studie waarin onderzoek is gedaan naar de optimale afstemming van de beleggingen ten opzichte van de lange termijn pensioenverplichtingen. Begin 2021 is een nieuwe ALM-studie afgerond. Op grond daarvan is geconcludeerd dat het strategisch beleggingsbeleid geen wijzigingen behoeft. Alleen de norm voor het niet-afgedekte valutarisico is aangepast aan de feitelijke situatie en verlaagd van 15% naar 10%.

In het verlengde van de ALM-studie is in 2021 het beleid ten aanzien van de renteafdekking alsook de uitvoering daarvan verder aangescherpt. Daarmee is tevens opvolging gegeven aan de laatste nog openstaande bevindingen uit het onderzoek van DNB naar het beleggingsbeleid en het risicomanagement bij het pensioenfonds. De bandbreedte rondom de strategische renteafdekking is verkleind van +/-10% naar +/-3%. Voorts wordt de verdeling over de looptijden (curverisico) nu expliciet beheerst door het hanteren van bandbreedtes per looptijdsegment met een bandbreedte van +/- 5% per looptijdsegment. Voor de uitvoering van dit aangescherpte beleid is na een selectietraject een fonds van BMO Global Asset Management gekozen. Tegelijkertijd is daarmee afscheid genomen van de fondsen van NNIP. De transitie van de fondsen van NNIP naar het fonds van BMO Global Asset Management heeft eind 3e kwartaal 2021 plaatsgevonden. De transitie is door de beleggingsadviescommissie nauwgezet gevolgd en gerapporteerd aan het bestuur. Er zijn verder geen wijzigingen in het beleggingsbeleid geweest.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Beleid

Het pensioenfonds hecht veel waarde aan mensenrechten, milieu en duurzaamheid en belegt daarom het vermogen op een maatschappelijk verantwoorde manier.

De activiteiten van het pensioenfonds op het gebied van duurzaamheid en behoorlijk bestuur vormen voor het pensioenfonds geen doel op zichzelf, maar zijn randvoorwaardelijk. Uitvoering van het beleid van het pensioenfonds op deze gebieden wordt steeds getoetst aan zijn primaire verantwoordelijkheid om een optimaal rendement te genereren in het belang van de belanghebbenden bij het pensioenfonds. Binnen de restricties van deze financiële doelstelling streeft het pensioenfonds naar het behalen van een maatschappelijk rendement (duurzaamheid). In 2019 is in navolging van het IMVB-convenant het ESG-beleid van het pensioenfonds vormgegeven en dit is in 2020 gecontinueerd. In 2021 heeft een evaluatie van het ESG-beleid plaatsgevonden. Daartoe is een peiling gedaan onder deelnemers. Een ruime meerderheid van 80% vindt het belangrijk dat het pensioenfonds maatschappelijk verantwoord belegt. Er is geen voorkeur uitgesproken voor een specifiek thema. Tot slot vindt men dat maatschappelijk verantwoord beleggen niet ten koste mag respectievelijk hoeft te gaan van het rendement. De uitkomsten van de peiling steunen daarmee het huidige beleid. Ze vormen ook een extra stimulans voor het pensioenfonds om een beter beeld te gaan verkrijgen van de impact van zijn beleggingen op de wereld, en te bezien of er zonder verlies van rendement beleggingen te vinden zijn met een hogere ESG score dan nu het geval is.

De uitgangspunten voor ESG binnen het beleggingsbeleid zijn als volgt gedefinieerd:

1. De primaire doelstelling van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is het behalen van een financieel rendement in lijn met de ambitie. Daarnaast wil het pensioenfonds een goed maatschappelijk rendement behalen, daar waar mogelijk.
2. Het pensioenfonds heeft de visie dat bedrijven met een goede ESG score, beter kunnen renderen dan bedrijven die minder scoren. Dus wil het pensioenfonds – voor zover mogelijk – investeren in beleggingen met een goede ESG-score. Hierbij wil het pensioenfonds zoveel mogelijk vast houden aan het beleggen in lijn met een index (“passieve benadering van de beleggingen”).
3. Indien een potentieel goede (financieel gezien) investering een slechte ESG-score heeft dan zal het pensioenfonds op zoek gaan naar een alternatief met een betere ESG score.

4. Yara International ASA heeft “geen honger” als ESG thema aangeduid. Het pensioenfonds geeft initieel de voorkeur aan een brede ESG-benadering in plaats van de selectie van één of meerdere specifieke thema's. Mogelijk dat op termijn een meer thematische aanpak zal worden gekozen.
5. Het pensioenfonds vindt het belangrijk dat haar vermogensbeheerders de dialoog aangaan met onderliggende bedrijven, om ze te laten bewegen. Dit is een kans om een maatschappelijke bijdrage te leveren en dus heeft het pensioenfonds de voorkeur voor relaties die hier op een goede manier invulling aan kunnen geven.
6. Het pensioenfonds voert een uitsluitingenbeleid, waarbij wordt aangesloten bij de uitsluitingen zoals omschreven in de United Nations Global Compact principles. Dit geeft de minimum voorwaarden (vanuit het Convenant) waar bedrijven aan moeten voldoen om als investering te worden gezien. Het pensioenfonds wil geen additionele specifieke sectoren en/of bedrijven uitsluiten. Daarnaast geldt specifiek voor vastgoed dat hier enkel investeringen plaatsvinden in lijn met GRESB (ESG benchmark).

Uitvoering

Het pensioenfonds belegt uitsluitend in beleggingsfondsen. Het pensioenfonds selecteert deze beleggingsfondsen weliswaar zelf, maar kan het ESG-beleid van die beleggingsfondsen niet zelf bepalen, en is bovendien afhankelijk van het aanbod, binnen de randvoorwaarde dat het financiële rendement voor het pensioenfonds leidend is.

In de beleggingsportefeuille is sprake van uitsluitingen, engagement, ESG-integratie en impact beleggingen.

Binnen het wereldwijde aandelenfonds van Vanguard worden bedrijven uitgesloten op basis van de UN Global Compact principles, daarnaast ook producenten van controversiële wapens en tabaksproducten.

Binnen zowel het bedrijfsobligatiefonds als het vastgoedaandelenfonds van Kempen Capital Management N.V. gelden vergelijkbare uitsluitingen, daarnaast worden ook bedrijven die zich toeleggen op kolen en teerzand uitgesloten. In beide fondsen vindt dialoog (engagement) plaats met ondernemingen om ze te bewegen verdere stappen te zetten op het gebied van ESG. Het betreft actief beheerde fondsen, waarin bij de beleggingsbeslissingen ook rekening wordt gehouden met ESG aspecten (ESG-integratie).

Het high yield fonds van Pimco beperkt de uitsluitingen tot de wettelijke sanctielijst. Het betreft een actief beheerd fonds waarbij ESG-aspecten worden meegewogen in de beleggingskeuzes.

De twee niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen van Altera zetten zich in voor verduurzaming van het vastgoed en doen mee aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Eén de aspecten daarbij is in hoeverre het vastgoed voldoet aan de moderne duurzaamheidseisen. In 2021 heeft het woningfonds van Altera voor het 2e jaar op rij de hoogste GRESB-score in zijn sector behaald. Ook het winkelfonds scoorde hoog, met 92 van de 100 punten.

Het staatsobligatiefonds bij BMO tot slot bevat een minimale allocatie van 10% naar impact beleggingen, in het bijzonder betreft dit obligaties die expliciet geormerkt zijn voor het bereiken van ESG-doelen zoals duurzame energie.

Klimaatrisico's

In de ALM-studie die begin 2021 is afgerond is expliciet stilgestaan bij een aantal economische scenario's die rekening houden met klimaatrisico's. Deze scenario's zijn meegewogen bij het herijken van het strategisch beleggingsbeleid.

Op kwartaalbasis heeft het pensioenfonds via een rapportage inzicht in de gevolgen voor de financiële positie van een scenario van versnelde energietransitie.

In 2021 is een start gemaakt met het verkrijgen van inzicht in de CO2-emissies die geassocieerd kunnen worden met de beleggingen van het pensioenfonds.

SFDR

In 2021 is de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht geworden. De SFDR bevat regelgeving voor financiële instellingen (waaronder pensioenfondsen) voor het verschaffen van informatie omtrent het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering hiervan. De implementatie van de SFDR bestaat uit twee levels.

Per 10 maart 2021 diende het pensioenfonds te voldoen aan level 1 van de SFDR. Level 1 bevat regelgeving over de wijze waarop duurzaamheidsfactoren zijn meegenomen in het beleid en voor de wijze van rapportage over de ongunstigste effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Het pensioenfonds voldoet aan deze vereisten.

Het pensioenfonds heeft gekozen voor de opt-out voor de rapportage van ongunstige effecten van beleggingen. De reden voor de opt-out is dat de wet- en regelgeving nog niet volledig is en (mede daarom) juiste en betrouwbare gegevens voor rapportage nog niet beschikbaar zijn.

Per 1 januari 2023 dienen financiële instellingen ook te voldoen aan level 2 van de SFDR. Level 2 bevat onder meer de vereiste om de classificatie van beleggingen naar duurzaamheid toe te lichten in het jaarverslag. Op dit moment is de concrete uitwerking van level 2 nog in ontwikkeling.

Vooruitblik 2022

In 2022 zal het pensioenfonds een nulmeting-rapportage ontwikkelen om een goed beeld te verkrijgen van de impact van de beleggingsportefeuille als geheel op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Daarnaast zal per beleggingscategorie onderzocht worden of er mogelijkheden zijn meer te doen aan maatschappelijk verantwoord beleggen, zonder dat dit ten koste gaat van het rendement of het risico.

5.8 Pensioenparagraaf

Karakterisering pensioenregeling

Algemeen

Alle werknemers die voor 1 augustus 2014 in dienst waren van de werkgever en die de leeftijd van 21 jaar bereiken zijn als deelnemer in de pensioenregeling opgenomen. Voor alle deelnemers wordt een ouderdomspensioen, een partnerpensioen en een wezenpensioen verzekerd.

- Vaststelling van het pensioen vindt plaats volgens het zogenaamde "middelloonsysteem". De pensioenleeftijd is 68 jaar met de mogelijkheid tot vervroegde pensionering vanaf 60 jaar.
- Het opbouwpercentage van de middelloonregeling is 1,875% per jaar tot een salarissgrens van € 112.189,-.
- De franchise bedraagt € 14.544,- per jaar in 2021.

Toeslagverlening

De opgebouwde pensioenaanspraken voor actieve deelnemers worden voorwaardelijk geïndexeerd o.b.v. de Yara Sluiskil CAO-loonindex.

De ingegane en premievrije pensioenen worden voorwaardelijk geïndexeerd o.b.v. het prijsindexcijfer van alle huishoudens over de maand oktober t.o.v. de maand oktober vorig jaar, zoals gepubliceerd door het CBS.

De toekenning van de toeslagverlening is voorwaardelijk; er is geen recht op deze aanpassing. Er zal alleen toeslagverlening plaats kunnen vinden, voor zover dit toekomstbestendig is. Dat wil zeggen dat de financiële positie van het pensioenfonds zodanig is dat het te verlenen toeslagpercentage ook naar verwachting in de toekomst uitgekeerd zal kunnen worden.

Het ingegane arbeidsongeschiktheidspensioen wordt jaarlijks per 1 april onvoorwaardelijk geïndexeerd o.b.v. de Yara Sluiskil CAO-loonindex.

Afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar, wordt er gekeken in hoeverre er ruimte is voor de voorwaardelijke indexatie. Hierbij hanteert het bestuur het volgende beleid:

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
Lager dan 110%	Nihil
Tussen 110% en bovengrens	Toeslagverlening naar rato
Boven bovengrens	Volledige toeslagverlening + eventueel inhaaltoeslagen

Ultimo 2021 bevond de beleidsdekkingsgraad zich op 125,1%. Als gevolg hiervan heeft het bestuur in haar vergadering van 20 april 2022 besloten om, met terugwerkende kracht 1 januari 2022, de volgende (volledige) indexatie te verlenen: Aangezien het een voorwaardelijke indexatie betreft en het indexatiebesluit pas in 2022 is genomen, is het effect hiervan niet opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen per 31-12-2021.

Aan actieve deelnemers: 2,60%
Aan gewezen deelnemers, partners en pensioengerechtigden: 3,42%

Overzicht niet-verleende netto indexaties 2000-2021:

Jaar	Actieven		Gewezen deelnemers, partners en pensioengerechtigden	
	Per jaar	Cumulatief	Per jaar	Cumulatief
2000	0,00%	0,00%	1,14%	1,14%
2001	0,00%	0,00%	4,05%	5,24%
2011	2,25%	2,25%	2,63%	7,97%
2012	1,03%	3,30%	1,31%	9,39%
2014	1,71%	5,07%	0,72%	10,17%
2015	2,00%	7,17%	0,63%	10,87%
2016	1,50%	8,78%	0,42%	11,33%
2017	0,73%	9,57%	0,48%	11,87%
2018	1,03%	10,70%	0,79%	12,75%
2019	2,75%	13,75%	2,72%	15,82%
2020	2,60%	16,70%	1,22%	17,23%

De niet-verleende indexatie over 2000 en 2001 is enkel van toepassing voor gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen partners die destijds onder pensioenregeling 1A vielen. De niet-verleende indexatie over 2000 en 2001 verjaren niet. Andere niet-verleende indexaties verjaren na 10 jaar. In 2021 is de niet verleende indexatie over 2010 verjaard.

5.9 Actuariële Paragraaf

Technische analyse 2021	EUR 000
Wijziging rentetermijnstructuur	34.665
Benodigde interest risico fonds	3.091
Directe beleggingsopbrengsten	1.487
Indirecte beleggingsopbrengsten	40.655
Kosten vermogensbeheer	-1.723
Resultaat op beleggingsopbrengsten	78.175
Pensioenopbouw/-premie risico fonds	-12.388
Ontvangen bijdragen (regulier)	10.063
Risico herverzekering	-309
Dekking toekomstige kosten in premie	-310
Risico koopsom arbeidsongeschiktheid	-140
Resultaat op premies	-3.084
Resultaat op waardeoverdrachten	0
Resultaat op kosten	457
Resultaat op uitkeringen	-11
Resultaat op langlevensrisico	1.065
Resultaat op kortleven	-904
Resultaat herverzekering	744
Resultaat op sterfte	905
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-548
Actuarieel resultaat op mutaties	619
Resultaat op toeslagverlening	-32
Wijziging technische grondslagen	-20
Andere oorzaken	112
Totaal	76.573

Premiespecificatie 2021:

	Feitelijke premie	Kostendekkende premie	Gedempte kostendekkende premie
	EUR 000	EUR 000	EUR 000
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	6.014	13.147	6.014
Solvabiliteitsopslag	1.197	2.616	1.197
Opslag voorwaardelijke opbouw	2.852	0	2.852
Totaal premiebijdragen	10.063	15.763	10.063

5.10 Financiële risico(beheersing)

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico(beheersing), rendement en kosten.

Daarbij heeft het bestuur grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. In 2021 heeft het bestuur de monitoring van de financiële risico's verder aangescherpt. Het beleggingsbeleid alsook de monitoringstools zijn vastgelegd in de ABTN van het pensioenfonds.

Risico	Risicogrens	Per 31 december 2021
S1 Renterisico	Renteafdekking van 35% met een bandbreedte van +/- 3%.	Feitelijke afdekking van 36,5% d.m.v. langlopende vastrentende stukken.
S2 Zakelijke waarden	Strategische beleggingsmix en gedefinieerde bandbreedtes.	Portefeuille ligt binnen vastgestelde bandbreedtes. Door middel van maandelijkse monitoring vindt tijdige bijstelling (rebalancing) plaats.
S3 Valutarisico	Afdekking van minimaal 85% van de beleggingsportefeuille, met een streefniveau van 90%.	10,5% van de totale beleggingsportefeuille is niet afgedekt. Hiermee bevindt de afdekking van het valutarisico zich binnen de vastgestelde bandbreedtes. Het valutarisico betreft met name risico met betrekking tot de Amerikaanse Dollar, de Japanse Yen, de Zwitserse Franc, de Koreaanse Won en de Taiwanese Dollar.
S4 Grondstoffenrisico	Geen grondstoffenrisico	Geen participatie.
S5 kredietrisico	Tegenpartijen zijn gerenommeerde partijen. Niet uitlenen van stukken (security lending), tenzij voldoende afdekking.	Het tegenpartijrisico wordt periodiek gemonitord en banktegoeden minimaal aangehouden.
S6 Verzekeringstechnisch risico	Toepassing actuele informatie over overlevingskansen, geen risico's uit hoofde van arbeidsongeschiktheid, kort leven	Wordt gebruik gemaakt van meest recente AG-prognosetafel (Prognosetafel AG2020, met correcties voor ervaringssterfte (Towers Watson Ervaringssterftemodel 2018 Individueel). Overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico is herverzekerd.
S7 Liquiditeitsrisico	Geen liquiditeitsrisico	De liquiditeitsontwikkeling is zodanig dat het pensioenfonds geen liquiditeitsrisico loopt.
S8 Concentratierisico	Geen concentratierisico	Voldoende spreiding in de aard en kenmerken van beleggingen en/of tegenpartijen.
S9 operationeel risico	Geen operationeel risico	Contracten en service level agreements met uitvoerder en vermogensbeheerder ingericht.
S10 Actief beheer risico	Het risicoscenario voor actief beheer risico in het standaardmodel is voornamelijk op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing	Het bestuur monitort op kwartaalbasis middels een Performance & Risk Evaluation Report het actief beheer risico. Met behulp van de 3-jaarlijkse ALM-studie wordt risico en impact inzichtelijk gemaakt. Het actief beheer risico is beperkt tot de portefeuille beursgenoteerd vastgoed beheerd door Kempen Capital Management N.V.

Crisisplanning

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een financieel crisisplan opgesteld. Dit financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het pensioenfonds kan inzetten, indien de beleidsdekkingsgraad zich (bijna) bevindt op kritische waarden. Het financieel crisisplan maakt deel uit van de beschrijving van de beheerste en integere bedrijfsvoering in de zin van artikel 143 van de Pensioenwet. Dit financieel crisisplan is onderdeel van de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Het pensioenfonds acht het van groot belang om te voorkomen dat het in een crisissituatie terecht komt. Samengevat hanteert het pensioenfonds de volgende maatregelen:

- Een beleggingsbeleid volgens het prudent-person beginsel dat past bij een acceptabele kans op dekkingstekort. Ten minste eens in de drie jaar onderzoekt het pensioenfonds door middel van een ALM-studie of het financiële beleid van het pensioenfonds nog voldoende robuust is om haar doelstelling met voldoende zekerheid te kunnen nakomen;
- Zorgvuldige monitoring van financiële positie en risico's;
- Het pro-actief informeren van de werkgever en Yara International ASA over de financiële positie van het pensioenfonds;
- Het pensioenfonds stelt in overleg met sociale partners de risicohouding op. Deze risicohouding is de basis voor de jaarlijkse haalbaarheidstoets;
- Er worden geen toeslagen verleend indien er sprake is van een beleidsdekkingsgraad op jaareinde die onder de toeslagdrempel van 110% ligt (gemeten op een beleidsdekkingsgraad vóór bijstorting van de werkgever). Er wordt geen of een beperkte toeslag verleend indien er sprake is van een beleidsdekkingsgraad op jaareinde die weliswaar boven de toeslagdrempel ligt, maar onder de bovengrens voor het toeslagbeleid (in de ABTN is een meer uitgebreide beschrijving van het toeslagbeleid opgenomen);
- Er vindt een additionele bijdrage van de werkgever plaats als – op basis van de beleidsdekkingsgraad - de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op jaareinde lager is dan 5 %-punt onder de vereiste dekkingsgraad. Door deze bijstorting zal er nooit gedurende lange tijd sprake zijn van een dekkingstekort, waardoor aanspraken gekort zouden moeten worden. In bijzondere situaties kan het bestuur besluiten tot aanpassing (of tijdelijke afwijking) van het beleggingsbeleid.

5.11 Toekomstparagraaf

Pensioenakkoord

De beoogde inwerkingtredingsdatum van de Wet Toekomst Pensioenen is uitgesteld van 1 januari 2022 naar 1 januari 2023, waarna de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel plaats moet vinden in de periode tussen 2023 en uiterlijk 2027. Behandeling van dit wetsvoorstel vindt naar verwachting in de eerste helft van 2022 plaats in achtereenvolgens de Tweede en Eerste Kamer. Het wetsvoorstel beschrijft het kader voor de nieuwe contractvormen en de transitie daar naartoe. In 2022 en de jaren daarna zullen de ontwikkelingen op pensioengebied derhalve hoofdzakelijk betrekking hebben op de Wet Toekomst pensioenen.

Vooruitlopend op de definitieve besluitvorming heeft het bestuur zich gedurende 2021 – en zal het bestuur zich gedurende 2022 – op de toekomst beraden. Belangrijk punt hierbij is dat de toekomstige pensioentoezegging, en waar deze wordt ondergebracht, een besluit is van de sociale partners. Afhankelijk van deze keuzes overweegt het bestuur de mogelijkheden voor de toekomst. De deelnemers zullen in 2022 geïnformeerd worden over de wetswijzigingen. Het zijn grote wijzigingen waarbij frequente communicatie naar alle belanghebbenden belangrijk is.

ESG beleid

In 2021 heeft het bestuur haar kennis op het gebied van ESG vergroot, de huidige beleggingsportefeuille beoordeeld op mate van ESG en een enquête gedaan onder de deelnemers van de bereidheid rondom ESG (zie ook paragraaf 5.7). Op basis hiervan heeft het bestuur als doel om in 2022 het ESG-beleid te herijken en verder in te bedden.

Afkoop bedrag ineens

In de concept wetgeving is het mogelijk om op de pensioendatum een 'bedrag ineens' af te kopen. Het gaat om een bedrag van maximaal 10% van de waarde van het pensioen. Zodra de wetgeving definitief is, zal het pensioenfonds de mogelijkheden hiervan verwerken en hierover communiceren.

Oekraïne

Per 31 december 2021 heeft het pensioenfonds middels het Vanguard Emerging Market fonds voor een bedrag van € 1.725.000 belegd in Rusland, Wit-Rusland en/of Oekraïne. Vanwege de oorlog in Oekraïne zijn deze beleggingen in 2022 afgewaardeerd naar nihil. Gezien de zeer beperkte impact ziet het bestuur de huidige situatie in Oekraïne niet als bedreiging voor de continuïteit van de operationele processen.

Overgang naar Appel Pensioenuitvoering

Op 30 maart 2022 heeft Centric bekend gemaakt dat de pensioenadministratie in 2022 over wordt genomen door Appel Pensioenuitvoering, in hetzelfde administratiesysteem. Het bestuur heeft beoordeeld of Appel Pensioenuitvoering voldoet aan het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds, de lopende werkzaamheden met Centric afgestemd en nadere afspraken gemaakt met betrekking tot aansprakelijkheid voor de periode dat Centric de pensioenadministratie heeft uitgevoerd. Daarnaast is er ook nog een tussentijdse Eigen risico beoordeling (ERB) opgesteld. Op 31 mei heeft het bestuur haar instemming aan de contract overname gegeven.

Sluiskil, 15 juni 2022

P. Vlaeminck, voorzitter

M. Zwijns, secretaris

E. Hagen, bestuurslid

M. Vereecken, bestuurslid

R. van Ewijk, bestuurslid

6. Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van Stichting Pensioenfonds Yara Nederland, statutair gevestigd te Terneuzen, de jaarrekening over boekjaar 2021 eindigend op 31 december 2021. In hoofdstuk Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de accountant van het pensioenfonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

6.1 Balans per 31 december

(na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten)

(x € 1.000)	Toelichting *)	2021 EUR	2020 EUR
Activa			
Vastgoedbeleggingen		55.121	44.283
Aandelen		233.762	246.494
Vastrentende waarden		408.650	348.929
Beleggingen voor risico fonds	6.5.1	<u>697.533</u>	<u>639.706</u>
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	6.5.2	644	-
Vorderingen en overlopende activa	6.5.3	810	25.739
Overige activa	6.5.4	<u>524</u>	<u>781</u>
		699.511	666.226
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	6.5.5		
Algemene reserve		167.811	90.897
Bestemmingsreserve AAOP		<u>1.121</u>	<u>1.462</u>
		<u>168.932</u>	<u>92.359</u>
Technische voorziening voor risico fonds	6.5.6		
Voorziening pensioenverplichting		528.524	572.121
Technische voorziening AAOP		<u>1.510</u>	<u>1.244</u>
		<u>530.034</u>	<u>573.365</u>
Overige schulden en overlopende passiva	6.5.7	<u>545</u>	<u>502</u>
		699.511	666.226

*) De nummering verwijst naar de toelichting

Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)	%	%
Actuele dekkingsgraad	131,7	116,1
Beleidsdekkingsgraad	125,1	104,0

6.2 Staat van baten en lasten

(x € 1.000)	Toelichting	2021 EUR	2020 EUR
Baten			
Premiebijdragen	6.6.1	10.063	33.556
Beleggingsresultaten	6.6.2	40.419	39.302
Overige baten	6.6.3	170	-
		50.652	72.858
Lasten			
Pensioenuitkeringen	6.6.4	18.537	17.970
Pensioenuitvoeringskosten	6.6.5	6	3
Mutatie technische voorzieningen:	6.6.6		
· Pensioenopbouw		12.017	11.451
· Rentetoevoegingen		-3.056	-1.732
· Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-18.457	-18.036
· Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		62	-286
· Wijziging marktrente		-34.638	59.155
· Wijziging overige actuariële uitgangspunten		-	-11.330
· Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen		475	-1.617
		-43.597	37.605
Mutatie voorziening AAOP		266	-223
Saldo overdrachten van rechten	6.6.7	-62	197
Saldo herverzekering	6.6.8	-1.129	172
Overige lasten		58	-
		-25.921	55.724
Saldo van baten en lasten	6.6.9	76.573	17.134

Bestemming van het saldo van baten en lasten

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Algemene reserve	76.914	16.974
Bestemmingsreserve AAOP	-341	160
Saldo van baten en lasten	76.573	17.134

6.3 Kasstroomoverzicht

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	35.514	11.049
Ontvangen waardeoverdrachten	62	-
Betaalde pensioenuitkeringen	-18.525	-17.976
Betaalde waardeoverdrachten	-127	-70
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	131	81
Betaalde premies herverzekering	-309	-261
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-6	-3
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	16.740	-7.180
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen *1)	283.317	41.530
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten *2)	1.487	2.369
Aankopen beleggingen *1)	-302.859	-40.207
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen *1)	2.372	5.658
Betaalde kosten van vermogensbeheer *3)	-1.314	-2.531
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-16.997	6.819
Mutatie geldmiddelen	-257	-361
Geldmiddelen per 1 januari	781	1.142
Mutatie geldmiddelen	-257	-361
Geldmiddelen per 31 december	524	781

- 1) De kasstromen verkopen-, aankopen, aflossingen en overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen betreffen de kasstromen zoals uitgevoerd binnen de beleggingsportefeuille bij de verschillende vermogensbeheerders;
- 2) De kasstromen directe beleggingsopbrengsten betreffen kasstromen op basis van de vermogensbeheerders, hierbij is de feitelijke kasstroom voor het pensioenfonds niet gecorrigeerd op het feit dat de directe beleggingsopbrengsten (deels) automatisch herbelegd worden binnen de beleggingsportefeuille bij de verschillende vermogensbeheerders en derhalve voor het pensioenfonds geen kasstroom betreffen;
- 3) De kasstroom betaalde kosten van vermogensbeheer betreft de kasstroom voor de kosten die het pensioenfonds gemaakt heeft bij de verschillende vermogensbeheerders. Hierbij is de feitelijke kasstroom niet gecorrigeerd op het feit dat deze vermogensbeheerkosten (deels) worden verwerkt in de waardering van de beleggingen bij de vermogensbeheerder. Dit betreft voor het pensioenfonds derhalve geen feitelijke kasstroom.

6.4 Algemene toelichting

6.4.1 Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds Yara Nederland, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 22056903, statutair gevestigd te Terneuzen is het nu en in de toekomst pensioenuitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden verstrekken. Het vestigingsadres van het pensioenfonds is Industrieweg 10 te Sluiskil.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2021.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 15 juni 2022 de jaarrekening vastgesteld.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

6.4.2 Schattingswijziging

In 2021 zijn er geen nieuwe actuariële grondslagen vastgesteld.

.

6.4.3 Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel,

samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Beleggingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Transacties luidend in vreemde valuta's worden bij de eerste verwerking gewaardeerd in de functionele valuta door omrekening tegen de contante wisselkoers die geldt op de datum van de transactie tussen de functionele valuta en de vreemde valuta's. In vreemde valuta's luidende monetaire activa en verplichtingen worden op balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoersen. Valutakoersverschillen die voortkomen uit de afwikkeling van monetaire posten, dan wel voortkomen uit de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening in de periode dat zij zich voordoen.

6.4.4 Specifieke grondslagen

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering. Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een

bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Reële waarde

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Bij de vastgoedbeleggingen die worden gehouden via niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen, wordt de actuele waarde bepaald door de intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgave van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Voor beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Bij de waardering van de vorderingen wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Hieronder worden de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel Toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplus vermogen.

Algemene reserve

Het eigen vermogen van het pensioenfonds bestaat uit de algemene reserve en een bestemmingsreserve AAOP. De algemene reserve wordt bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

Bestemmingsreserve AAOP

Het pensioenfonds heeft een bestemmingsreserve AAOP (Aanvullend ArbeidsOngeschiktheidsPensioen). Het doel van deze bestemmingsreserve is de financiering van schadegevallen ten aanzien van het AAOP.

Deze bestemmingsreserve wordt enerzijds gevoed door premie-inleg voor het AAOP (thans 0,3% van het salaris). Anderzijds vinden onttrekkingen plaats, welke gelijk zijn aan de AAOP-schadelast in enig jaar. De AAOP-schadelast is gelijk aan het saldo van de mutaties van de AAOP-voorziening door nieuwe AO-instroom en door mutaties van de AAOP-voorziening door reactivering. De mutaties worden daarbij berekend op basis van de rentetermijnstructuur, gepubliceerd door DNB, geldend per berekeningsdatum, inclusief de financiering van de onvoorwaardelijke toeslagverlening.

Als de bestemmingsreserve op enig moment ontoereikend is, berust dit risico bij de werkgever.

Technische voorziening

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is bepaald volgens de opgebouwde rechten methode en geeft de uit het pensioenreglement voortvloeiende verplichtingen per balansdatum weer van het pensioenfonds tegenover al haar deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. Bij toepassing van deze methode ontstaat geen financieringsachterstand. De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2021:

Overlevingstafels

Prognosetafels AG2020 waarbij de sterftekansen worden gecorrigeerd met een leeftijdsafhankelijke factor die is gebaseerd op de "Willis Towers Watson 2018 Ervaringssterfte".

Partnerfrequentie

Voor alle actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd, met partnerfrequenties volgens de tabel AG 85/90 en 100% vanaf 68 jaar (en 65 jaar voor opgebouwd latent pensioen t/m 2013).

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen wordt de partner van de mannelijke deelnemer twee jaar jonger verondersteld; de partner van de vrouwelijke deelnemer wordt een jaar ouder verondersteld.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 2,5% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Reserveringswijze nabestaandenpensioen

Vanaf 1 januari 2019 wordt de partner van de mannelijke deelnemer twee jaar jonger verondersteld; de partner van de vrouwelijke deelnemer wordt een jaar ouder verondersteld. Daarnaast wordt een opslag gehanteerd van 3,5% op al het latent partnerpensioen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Beleidsdekkingsgraad

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen dan de dekkingsgraad.

Additionele premie of korting

Afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds kan naast de gedempte kostendekkende pensioenpremie een additionele premie worden geheven of een korting worden verleend.

Indien de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds ultimo boekjaar lager is dan 5%-punt onder de vereiste dekkingsgraad, zal een additionele bijdrage in rekening worden gebracht van:

- a. Het positieve verschil tussen 107% en de beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar voor bijstorting ten opzichte van de VPV ultimo boekjaar én
- b. 1/10 van het verschil tussen 5%-punt onder de vereiste dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad die minimaal op 107% wordt gesteld ingeval deze lager is.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING**Algemeen**

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico fonds

Onder premiebijdragen wordt verstaan in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De premiebatens in het boekjaar zijn gebaseerd op de definitieve loonsomopgaven van de werkgever.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds*Pensioenopbouw*

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Toeslagen

De verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur.

Wijziging actuariële uitgangspunten en actualiseren overlevingskansen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De onder deze post opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de kanssystemen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

6.4.5 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

6.5 Toelichting op de Balans

6.5.1 Beleggingen voor risico fonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

Ultimo 2021

(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Stand per				
1 januari 2021	44.283	246.494	348.929	639.706
Aankopen	6.016	502	296.341	302.859
Verkopen	-3.174	-54.200	-225.943	-283.317
Overige mutaties	-356	-827	-1.187	-2.370
Waardemutaties	8.352	41.793	-9.490	40.655
Stand per				
31 december 2021	55.121	233.762	408.650	697.533

De overige mutaties zien toe op de vermogensbeheerkosten zoals opgenomen in paragraaf 6.6.2.

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

Ultimo 2020

(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Stand per				
1 januari 2020	47.567	211.935	345.508	605.010
Aankopen	1.014	39.193	-	40.207
Verkopen	-270	-27.160	-14.100	-41.530
Overige mutaties	-403*	-801*	-1.884*	-3.088*
Waardemutaties	-3.625*	23.327*	19.405*	39.107*
Stand per				
31 december 2020	44.283	246.494	348.929	639.706

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast ter verbetering van de vergelijkbaarheid. De aanpassing heeft geen impact op het resultaat noch het eigen vermogen.

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen daarom niet met precisie worden vastgesteld

- Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen beleggingsvorderingen en-schulden alsmede liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties.
- Waarderingsmodellen, actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.
- Andere methode, de waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin niet gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

(x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Waarderings- modellen	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2021				
Vastgoedbeleggingen	-	41.722	13.399	55.121
Aandelen	-	233.762	-	233.762
Vastrentende waarden	-	408.650	-	408.650
	-	684.134	13.399	697.533

	Genoteerde marktprijzen	Waarderings- modellen	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2020				
Vastgoedbeleggingen	-	31.888	12.395	44.283
Aandelen	-	246.494	-	246.494
Vastrentende waarden	-	348.929	-	348.929
	-	627.311	12.395	639.706

Belegde waarden in vastgoed

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Indirect vastgoed	55.121	44.283
Stand per 31 december	55.121	44.283

Belegde waarden in aandelen

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Aandelenbeleggingsfondsen	233.762	246.494
Stand per 31 december	233.762	246.494

Belegde waarden in vastrentende waarden

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Indirecte vastrentende waardenbeleggingen:		
Staatsobligaties	208.688	140.055
Bedrijfsobligaties	134.078	149.627
High Yield Bonds	65.884	59.247
Stand per 31 december	408.650	348.929

6.5.2 Langlopende vorderingen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Uitgestelde herverzekerde uitkeringen	644	-
Stand per 31 december	644	-

Van de vordering heeft € 128.000,- een resterende looptijd van korter dan één jaar.

6.5.3 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Nationale Nederlanden Levensverzekering Mij. N.V.	728	64
Werkgever	-	25.221
Vorderingen inzake vermogensbeheer	80	454
Overige vorderingen	2	-
Stand per 31 december	810	25.739

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De vordering op werkgevers betreft de bijstorting vanuit de werkgevers conform de uitvoeringsovereenkomst..

6.5.4 Overige activa

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Liquide middelen	524	781
Stand per 31 december	524	781

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

6.5.5 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2021

	Bestemmings- reserve AAOP	Algemene reserve	Totaal
(x € 1.000)			
Stand per 1 januari 2021	1.462	90.897	92.359
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-341	76.914	76.573
Stand per 31 december 2021	1.121	167.811	168.932

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2020

	Bestemmings- reserve AAOP	Algemene reserve	Totaal
(x € 1.000)			
Stand per 1 januari 2020	1.302	73.923	75.225
Uit bestemming saldo van baten en lasten	160	16.974	17.134
Stand per 31 december 2020	1.462	90.897	92.359

De bestemmingsreserve AAOP dient als buffer voor het jaarlijkse verschil tussen de premie inkomsten en de mutatie van de voorziening AAOP als gevolg van invalideringen en revalideringen.

Solvabiliteit

	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Pensioenvermogen	697.845	131,7	665.724	116,1
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	530.034	100,0	573.365	100,0
Eigen vermogen	167.811	31,7	92.359	16,1
Af: vereist eigen vermogen	111.213	21,0	113.844	19,9
Vrij vermogen	56.598	10,7	-21.485	-3,8
Minimaal vereist eigen vermogen	26.502	5,0	28.668	5,0
Actuele dekkingsgraad	131,7		116,1	
Beleidsdekkingsgraad	125,1		104,0	

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting Risicobeheer.

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (balanstotaal +/- kortlopende schulden / Technische voorzieningen) * 100%.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddeld van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van reservetekort.

Herstelplan

Per 1 januari 2021 lag de beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen. Omdat er sprake was van een reservetekort was het pensioenfonds verplicht een herstelplan in te dienen bij DNB.

Het pensioenfonds heeft op 18 maart 2021 het herstelplan ingediend bij DNB. In het herstelplan heeft het pensioenfonds aangegeven dat de premie inclusief de bijstortingsverplichting van de werkgever zoals overeengekomen in de uitvoeringsovereenkomst wordt ingezet om binnen de gestelde termijn het vereist eigen vermogen te behalen. Hieruit blijkt dat het vermogen van het pensioenfonds binnen de maximum gestelde termijn van 11 jaar boven het Vereist Eigen Vermogen uitkomt. In het herstelplan is geen maatregel tot korten van pensioenaanspraken meegenomen. De financieringsafspraken met werkgever zijn dusdanig dat korten van pensioenaanspraken niet mogelijk is. DNB heeft op 19 mei 2021 haar instemmingsbeschikking afgegeven.

Aan het eind van 2021 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds hoger dan het strategisch vereist eigen vermogen en is het pensioenfonds daardoor uit herstel en het herstelplan beëindigd.

In 2021 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan zich als volgt ontwikkeld:

(x € 1.000)	Werkelijk 2021	Herstelplan 2021
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	116,1%	116,2%
Premie	-0,9%	-0,9%
Uitkeringen	0,5%	0,5%
Verandering van de rentetermijnstructuur	7,5%	0,0%
Rendement op beleggingen	7,7%	2,3%
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,8%	-0,1%
Dekkingsgraad per 31 december	131,7%	118,0%

6.5.6 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is bepaald volgens de opgebouwde rechten methode en geeft de uit het pensioenreglement voortvloeiende verplichtingen per balansdatum weer van het pensioenfonds tegenover al haar deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. Bijzondere partners worden niet separaat als deelnemer aangemerkt. Bij toepassing van deze methode ontstaat geen financieringsachterstand.

De technische voorzieningen zijn bepaald met overlevingskansen op basis van de Prognosetafel AG2020, zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap. Deze tafels zijn toegepast met toepassing van de ervaringscorrecties Towers Watson Ervaringssterftemodel 2018 Individueel.

Het pensioengevend salaris is volgens het Witteveen akkoord gemaximaliseerd op € 112.189,-. Er vindt binnen het pensioenfonds voor deze groep van werknemers geen compensatie met netto regeling plaats.

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	572.121	534.516
Pensioenopbouw	12.017	11.451
Rentetoevoegingen	-3.056	-1.732
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-18.457	-18.036
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	62	-286
Wijziging marktrente	-34.638	59.155
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-	-11.330
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	475	-1.617
Stand per 31 december	528.524	572.121

Voorziening AAOP

Op verzoek van de aangesloten ondernemingen voert het pensioenfonds een aanvullende AO-regeling uit ten behoeve van werknemers die zich daarvoor aangemeld hebben. Op deze regeling is het Witteveen akkoord 2015 van een maximaal verzekerd salaris van € 112.189,- niet van toepassing.

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Voorziening AAOP		
Stand per 1 januari	1.244	1.467
Pensioenopbouw	511	-8
Indexering en overige toeslagen	32	68
Rentetoevoegingen	-35	-4
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-222	-215
Wijziging marktrente	-27	24
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-	-1
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	7	-87
Stand per 31 december	1.510	1.244

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen

(x € 1.000)	2021		2020	
	aantallen	EUR	aantallen	EUR
Actieve deelnemers	480	232.821	520	242.512
Pensioengerechtigden	1.247	246.701	1.232	239.881
Gewezen deelnemers	350	36.229	382	76.138
Overigen	-	1.355	-	849
Netto pensioenverplichtingen	2.077	517.106	2.134	559.380
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling		12.928		13.985
Stand per 31 december		530.034		573.365

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

6.5.7 Overige schulden en overlopende passiva
Specificatie overige schulden en overlopende passiva

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Werkgevers	119	-
Belastingen en premies sociale verzekeringen	389	375
Kosten inzake vermogensbeheer	35	-
Bankrente	2	-
Waardeoverdrachten	-	127
Stand per 31 december	545	502

6.5.8 Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het pensioenfonds.

Het bestuur voert jaarlijks een evaluatie van de risicoanalyse uit. De uitkomsten hiervan vormen mede de basis voor het beleid van het pensioenfonds en de toelichting hierna. Dit beleid is verwoord in de ABTN van het pensioenfonds. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vinden plaats na analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van de continuïteitsanalyse en de Asset Liability Management-studie (ALM-studie) welke voor het laatst in 2021 is afgerond.

De uitkomsten van deze analyses zijn de basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid.

Solvabiliteitsrisico

Het solvabiliteitsrisico, oftewel dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen, is daarmee het belangrijkste risico voor het pensioenfonds. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). De berekening van het vereist eigen vermogen aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Technische voorzieningen (FTK-waardering)		530.034		573.365
Buffers:				
S1 Renterisico	8.324		3.115	
S2 Risico zakelijke waarden	75.163		80.550	
S3 Valutarisico	15.337		15.041	
S5 Kredietrisico	44.819		45.007	
S6 Verzekeringstechnisch risico	15.288		16.367	
S10 Risico voor actief beheer	2.073		2.121	
Diversificatie-effect	-49.791		-48.357	
Totaal S (vereiste buffers)		111.213		113.844
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		641.247		687.209
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)		697.845		665.724
Overschot/Tekort		56.598		-21.485

Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Marktrisico's

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen verandert als gevolg van de ontwikkelingen in de marktrente. De rentegevoeligheid kan gemeten worden door middel van de duratie. De duratie is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

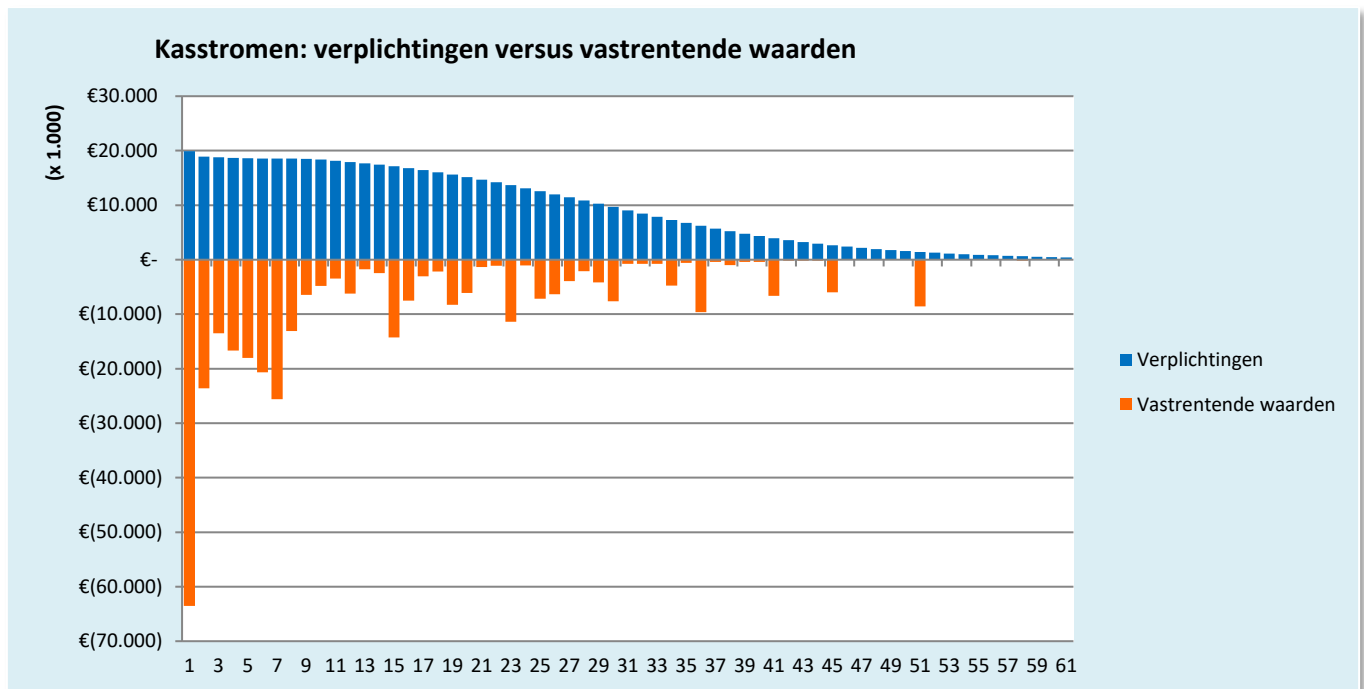
De afdekking wordt berekend door middel van de DV01 methodiek. Deze methodiek berekent de verandering van de contante waarde van de bezittingen / verplichtingen door een verandering in de rente van 1 basispunt. Het strategische beleid van het pensioenfonds is om het renterisico van de pensioenverplichtingen voor 35% af te dekken, met een bandbreedte van +/- 3%. De feitelijke mate van renteaftdekking ligt eind 2021 op 36,5% (ex-ante). Het pensioenfonds realiseert afdekking van renterisico door langlopende vastrentende stukken aan te houden.

Monitoring

Het bestuur monitort op kwartaalbasis door middel van een Performance & Risk Evaluation Report of de renteaftdekking zowel ex-ante als ex-post binnen de afgesproken bandbreedte blijft. In uitzonderlijke gevallen kan het bestuur van deze bandbreedte afwijken.

Beheersmaatregel

Het bestuur heeft duidelijke afspraken met de werkgever over een bijstortingsverplichting in geval van onderdekking en reservetekort. Onderstaande tabel laat de verhouding zien tussen de verwachte vastrentende ingaande kasstroom en de verwachte uitgaande kasstroom van de pensioenuitkeringen.

Risico zakelijke waarden (S2)

(x € 1.000)	31 december 2021	31 december 2021	31 december 2020	31 december 2020
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden	408.650	10,0	348.929	9,7
Duration van de technische voorzieningen	530.034	16,6	573.365	16,4

Dit risico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen een (handels-)portefeuille.

Het strategische beleid van het pensioenfonds is om voor 40% (met een bandbreedte van +/- 5%) te beleggen in risicovolle assets (aandelen). Door maandelijkse monitoring zorgt het pensioenfonds ervoor dat tijdige bijstelling (rebalancing) plaatsvindt indien dat nodig is.

Monitoring

Het bestuur monitort op kwartaalbasis door middel van een Performance & Risk Evaluation Report het vastgoed en aandelenrisico. Hierbij wordt o.a. het beleggingsresultaat van alle afzonderlijke vermogensbeheerders geëvalueerd, de feitelijke beleggingsmix in detail vergeleken met de strategische mix, aspecten berekend (en gemonitord) zoals het rente-afdekkingspercentage, allocatie naar ratings en de ontwikkelingen van het vereist eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad. Het pensioenfonds ontvangt maandelijks rapportages van vermogensbeheerders.

Beheersmaatregel

Door monitoring op zowel maand- als kwartaalbasis zorgt het pensioenfonds ervoor dat tijdige bijstelling (rebalancing) plaatsvindt indien dat nodig is. Het vastgoed- en aandelenrisico wordt verder beheerst door het aanbrengen van een goede spreiding binnen de portefeuille (diversificatie).

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de beleggingsportefeuille naar sector weergegeven:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Overheden	209.260	30,0%	192.552	30,1%
Duurzame consumptiegoederen	55.803	8,0%	52.456	8,2%
Niet-duurzame consumptiegoederen	27.901	4,0%	26.228	4,1%
Energiebedrijven	19.531	2,8%	22.390	3,5%
Financiële instellingen	76.031	10,9%	92.757	14,5%
Gezondheidszorg	42.550	6,1%	39.022	6,1%
Industrie	48.827	7,0%	52.456	8,2%
IT	62.778	9,0%	58.213	9,1%
Grondstoffen	15.346	2,2%	15.353	2,4%
Telecommunicatie	29.994	4,3%	27.507	4,3%
Nutsbedrijven	11.858	1,7%	8.316	1,3%
Vastgoed	57.895	8,3%	44.779	7,0%
Overige	39.759	5,7%	7.677	1,2%
	697.533	100,0%	639.706	100,0%

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de beleggingsportefeuille naar regio weergegeven:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Eurozone	368.122	52,8%	315.375	49,3%
Overige West-Europa	45.340	6,5%	43.500	6,8%
Overige Europa	2.790	0,4%	3.198	0,5%
Noord Amerika	206.644	29,6%	189.993	29,7%
Zuid Amerika	3.488	0,5%	4.478	0,7%
Azië	63.476	9,1%	71.647	11,2%
Afrika	1.395	0,2%	1.919	0,3%
Australië	6.278	0,9%	9.596	1,5%
	697.533	100,0%	639.706	100,0%

Valutarisico (S3)

Het pensioenfonds belegt ook in buitenlandse waardepapieren, waardoor het pensioenfonds gevoelig kan zijn voor koersschommelingen van de betreffende valuta ten opzichte van de euro.

Het bestuur is van mening dat valutarisico in ontwikkelde markten niet wordt beloond en het wordt in principe dan ook grotendeels afgedekt. Er kan echter voor worden gekozen om bewust valutarisico te lopen, indien:

- de valuta wel wordt gezien als een bron voor rendement (in opkomende markten)
- het vanuit kostenefficiëntie niet loont om af te dekken
- er een diversificatie-effect is op portefeuilleniveau.

Monitoring

Het bestuur monitort op kwartaalbasis door middel van een Performance & Risk Evaluation Report het valutarisico.

Beheersmaatregel

Het totale risicobudget (VEV) en onderverdeling zoals onderbouwd via de ALM-studie legt een begrenzing op het totale valutarisico. Uit de in 2021 afgeronde ALM-studie volgt een streefniveau van 10% valuta exposure op portefeuilleniveau, met een maximale exposure van 15%. Er wordt een zekere marge in acht genomen, aangezien het valutarisico aan (geringe) fluctuaties onderhevig is als gevolg van het gevoerde beleid binnen de geselecteerde beleggingsfondsen.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking is als volgt weer te geven:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR vóór	EUR valuta- derivaten	EUR netto positie (na)	EUR netto positie (na)
EUR	405.267	-219.722	624.989	575.097
USD	176.476	173.686	2.790	7.676
GBP	22.321	9.068	13.253	7.676
HKD	13.253	2.092	11.161	10.875
SEK	8.370	2.092	6.278	3.838
YEN	12.556	12.556	-	-
CHF	8.370	5.580	2.790	1.919
KRW	9.068	2.790	6.278	6.397
TWD	7.673	-	7.673	6.397
Overige	34.179	11.858	22.321	19.831
	697.533	-	697.533	639.706

Eind 2021 bedroeg de valuta exposure 10,5%. In de solvabiliteitstoets van het pensioenfonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractueel of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, (annuïteiten)leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt, al dan niet als gevolg van het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen.

In de vaststelling van het kredietrisico is gebruik gemaakt van de kasstromen. De buffer voor het kredietrisico zoals opgenomen in het VEV bedraagt ultimo 2021 feitelijk 8,5 % en strategisch 7,8%.

Monitoring

Het tegenpartijrisico wordt periodiek gemonitord.

Beheersmaatregel

Er wordt gebruik gemaakt van gerenommeerde tegenpartijen met een goede reputatie, waardoor dit risico wordt beperkt. Tevens is het vermogensbeheerders niet toegestaan om stukken uit te lenen (security lending), tenzij er voldoende afdekking van het risico wordt geboden. Tot slot worden banktegoeden minimaal aangehouden en zo nodig gespreid over meerdere partijen.

De kredietwaardigheid van de vastrentende waarden op basis van de ratings is per ultimo 2021 als volgt:

	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
AAA	101.337	24,8%	78.936	22,6%
AA	126.689	31,0%	98.056	28,1%
A	57.654	14,1%	48.664	13,9%
BBB	56.243	13,8%	68.062	19,5%
<BBB	62.705	15,3%	53.199	15,3%
Not rated	4.022	1,0%	2.012	0,6%
	408.650	100,0%	348.929	100,0%

Verzekeringstechnische risico (S6)

Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is het langlevens risico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen.

Monitoring

Bij nieuwe publicaties zal het bestuur besluiten over te gaan op de nieuwste generatietafels.

Beheersmaatregel

Het bestuur hanteert prudente en realistisch geachte grondslagen voor vaststelling van verplichtingen en premies. Het pensioenfonds berekent de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de meest recente AG-prognosetafel (Prognosetafel AG2020), zoals gepubliceerd door het Actuariel Genootschap met adequate correcties voor ervaringssterfte (Willis Towers Watson Ervaringssterftemodel 2018 Individueel). Hierdoor wordt rekening gehouden met toekomstige verbetering van de levensverwachting. Het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico is herverzekerd bij een externe verzekeringsmaatschappij, ElipsLife.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

De buffer voor het kredietrisico zoals opgenomen in het VEV ultimo 2021 is vastgesteld op nihil.

Monitoring

Het bestuur ontvangt van de uitvoerder jaarlijks een liquiditeitsprognose met maandelijkse update.

Beheersmaatregel

Dit risico is onder normale omstandigheden niet aanwezig. Het pensioenfonds houdt voldoende ruimte aan door op korte termijn gebruik te maken van liquiditeitsprognoses waarbij ook rekening wordt gehouden met inkomsten zoals premies. Bovendien bestaat nagenoeg de gehele beleggingsportefeuille uit liquide beleggingen.

Concentratierisico (S8)

Algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie.

Monitoring

Algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als adequate spreiding van activa en passiva.

Het bestuur monitort op kwartaalbasis middels een Performance & Risk Evaluation Report het concentratierisico. Met behulp van de 3-jaarlijkse ALM-studie wordt risico en impact inzichtelijk gemaakt.

Beheersmaatregel

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie. Het pensioenfonds heeft momenteel geen concentratierisico aangeduid.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen, en onverwachte externe gebeurtenissen. In het standaardmodel voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor operationeel risico (S9) gelijkgesteld aan 0%.

Dit betekent niet dat het pensioenfonds geen operationeel risico loopt bij de uitvoering van hun activiteiten. Hiervoor verwijzen we naar de niet-financiële risico's.

Actief beheerrisico (S10)

Onder actief beheer verstaat men de afwijkende posities die door de vermogensbeheerders in de beleggingsportefeuille worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van een ex-ante tracking error (TE). Deze tracking error meet de verwachte afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille.

Een lage tracking error impliceert dat de afwijkingen van het feitelijke rendement ten opzichte van het rendement van de gekozen benchmark klein zijn geweest of zullen zijn in de toekomst, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat de afwijkingen van het feitelijke rendement duidelijk van de benchmark afwijkt.

Het risicoscenario voor actief beheer risico in het standaardmodel is vooralsnog alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing.

De buffer voor het actief beheer risico zoals opgenomen in het VEV bedraagt ultimo 2021 feitelijk 0,5% en strategisch 0,4%.

Monitoring

Het bestuur monitort op kwartaalbasis door middel van een Performance & Risk Evaluation Report het actief beheer risico. Met behulp van de 3-jaarlijkse ALM-studie wordt risico en impact inzichtelijk gemaakt.

Beheersmaatregel

Op kwartaalbasis wordt de performance per beleggingscategorie vergeleken met de gehanteerde benchmarks. Op basis van de maandoverzichten worden vermogensbeheerders gevraagd opheldering te geven bij extreme uitslagen, zowel absoluut (binnen de markt) als relatief (ten opzichte van de markt). Minimaal eens per jaar vindt een evaluatie plaats van elke vermogensbeheerder, waarbij in detail het gevoerde beleid (beleggingsstrategie en performance attributie), de organisatie en het beleggingsproces wordt besproken.

Niet financiële risico's

In het IRM-beleid van pensioenfonds Yara is het risicomanagementproces beschreven. De uitvoering hiervan is de verantwoordelijkheid van het gehele bestuur, waarbij ieder onderkend risico een bestuurslid als risico-eigenaar heeft.

Ter invulling van de monitoring van de risicobeheersing is een proces ingericht dat leidt tot een (integrale) rapportage aan het bestuur op kwartaalbasis. Deze IRM-rapportage wordt opgesteld door de risicobeheerfunctie van het fonds. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de verschillende rapportages van de uitbestedingspartners en andere vormen van informatieverstrekking, zoals opgenomen in de jaarkalender van het pensioenfonds. Gedurende het kwartaal monitoren de risico-eigenaren en de risicobeheerfunctie de (in- en externe) ontwikkelingen die mogelijk impact kunnen hebben op het risicoprofiel van het fonds.

De risicobeheerfunctie rapporteert in de IRM-rapportage over de werking van het risicobeheersysteem, de samenhang tussen de verschillende risico's in relatie tot de doelstellingen van het fonds en adviseert het bestuur met betrekking tot eventuele aanvullende acties.

Naast de eerder beschreven financiële risico's, die voortkomen uit het aangaan van verplichtingen en uit het beleggen van de bijbehorende bezittingen, wordt het pensioenfonds bij de uitvoering tevens geconfronteerd met niet-financiële risico's. Het risicoraamwerk van pensioenfonds Yara hanteert hiervoor de volgende proces gedreven indeling van de verschillende risicocategorieën:

Uitvoering		Bestuurlijke processen	
Vermogensbeheer	Pensioenbeheer	Interne bedrijfsvoering en compliance	Strategisch / omgeving
Kwaliteit Continuïteit Integriteit IT	Kwaliteit Continuïteit Integriteit IT	Kwaliteit Continuïteit Integriteit IT Juridisch	Afhankelijkheid Draagvlak Verandervermogen Reputatie ESG

Uitvoering

Bij de uitvoering wordt onderscheid gemaakt naar pensioen- en vermogensbeheer. Uitvoeringsrisico's betreffen alle gebeurtenissen of ontwikkelingen inzake de kwaliteit, continuïteit, integriteit en/of IT van de contractspartijen die verantwoordelijk zijn voor het pensioen- en vermogensbeheer van het pensioenfonds, die een negatieve impact (kunnen) hebben op de doelstellingen van pensioenfonds Yara.

Het bestuur beheerst deze risico's onder andere op de volgende wijze:

- Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsbeleid waarin uitgangspunten zijn geformuleerd met betrekking tot de uitbesteding en eisen zijn opgesteld waaraan de externe dienstverlener moet voldoen. Alvorens tot uitbesteding wordt overgegaan, voert het pensioenfonds een risicoanalyse uit. De kwaliteitseisen die aan uitbestedingspartijen worden gesteld worden doorvertaald naar afspraken, procedures en voorwaarden die worden vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst.
- Het bestuderen en bespreken van maand- c.q. kwartaalrapportages (inclusief risicorapportage) van de contractspartijen, waarin naast de gebruikelijke informatie ook wordt gerapporteerd over de invulling van het integriteitsbeleid, klachten, incidenten en uitzonderingen. De rapportages bevatten een overzicht van normen, afwijkingen en benchmarks. De rapportages zijn bruikbaar als stuurmiddel.
- Het monitoren van de contractspartijen via het zo nodig laten uitvoeren van (periodieke) audits bij de uitbestedingspartner of te laten rapporteren over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevolen verbeteringen in assurance verklaringen.
- Het bestuur van het pensioenfonds beoordeelt éénmalig of zij zich kan verenigen met de gedragscode van de contractspartijen. Daarna zal jaarlijks nagegaan worden of de gedragscode van de uitbestedingspartners nog gewijzigd zijn ten opzichte van de laatste toetsing.
- Periodiek overleg en evaluatie met de contractspartijen over de uitvoering van de (bijgestelde) processen. Met de uitbestedingspartner die het pensioenbeheer uitvoert, vindt minimaal per kwartaal overleg plaats.
- Het bestuur van het pensioenfonds laat periodiek door de bestuursondersteuning, aan de hand van (kwartaal)rapportages toetsen of de werkzaamheden door de andere partij zijn uitgevoerd conform de contractuele afspraken.
- De pensioenuitvoerder Centric heeft haar IT-systeem ondergebracht bij Centric System Management Center. Hiervoor heeft Centric System Management Center een ISAE 3402-II certificering. Daarnaast vinden er op regelmatige basis gesprekken plaats met de uitvoeringsorganisatie over de toekomstvastheid van het IT-landschap.

Bestuurlijke processen

Bij de bestuurlijke processen wordt onderscheid gemaakt tussen de risico's die betrekking hebben op de interne bedrijfsvoering (inclusief compliance) en externe aspecten die samen het strategisch/omgevingsrisico vormen.

Interne bedrijfsvoering en compliance

Onder de interne bedrijfsvoering vallen zowel de activiteiten van het bestuur zelf als de werkzaamheden die de bestuursondersteuning ten behoeve van het pensioenfonds uitvoert. De risicobeheersing inzake bestuursondersteuning komt overeen met die voor vermogens- en pensioenbeheer. Voor de interne bedrijfsvoering en compliance die betrekking heeft op het bestuur zelf geldt voor de verschillende risicocategorieën het volgende:

Kwaliteit

Dit betreft risico's veroorzaakt door onvoldoende geschiktheid van het bestuur (dan wel het niet voldoende kunnen aantonen van de geschiktheid van bestuurders) of het ontbreken van voldoende onafhankelijkheid en countervailing power ten opzichte van de betrokken externe contractspartijen en adviseurs.

Het bestuur beheerst dit risico onder andere op de volgende wijze:

- Het pensioenfonds doet alleen zaken met partijen die aan het uitbestedingsbeleid voldoen.

- Het bestuur heeft een geschiktheidsplan (inclusief opleidingsplan) opgesteld en voert dit jaarlijkse uit. Het geschiktheidsplan wordt jaarlijks geactualiseerd.
- Het bestuur zorgt door middel van opleidingen en kennissessies voor voldoende kennis ten behoeve van countervailing power richting uitbestedingspartijen en adviseurs.
- De bestuursleden krijgen van de sponsor voldoende tijd en mogelijkheden voor hun bestuurswerkzaamheden.
- Het bestuur monitort de uitvoering van de bestuurscyclus en voert jaarlijks een zelfevaluatie uit op het eigen functioneren.

Continuïteit

Dit is het risico dat het pensioenfonds wordt geschaad doordat de continuïteit van bestuur en VO in gevaar komt door onvoldoende beschikbaarheid.

Het bestuur beheerst dit risico onder ander op de volgende wijze:

- In de statuten zijn mogelijkheden opgenomen voor de aanstelling van externe bestuursleden en voor eventuele inkrimping van bestuur en bestuursorganen.
- Het bestuur heeft een noodprocedure bij ziekte of afwezigheid van meerdere bestuursleden.
- De bestuursleden krijgen van de sponsor voldoende tijd en mogelijkheden voor hun bestuurswerkzaamheden.

Integriteit

Onder integriteitsrisico wordt verstaan het risico van sancties en schade als gevolg van het niet-integer of onethisch handelen of gedragen van het bestuur, de medewerkers of betrokken derden. Dit betreft ook het schaden van de reputatie, de missie of de (kwaliteits-) doelstellingen van het pensioenfonds. Een en ander gerelateerd aan wettelijke normen, maatschappelijke opvattingen en door het pensioenfonds zelf gestelde normen.

De volgende sub risico's zijn geïdentificeerd onder integriteit:

- Fraude
- Maatschappelijk onbetamelijk gedrag
- Benadeling van derden (stakeholders)
- Ontduiking/ontwijking fiscale regelgeving
- Omkoping
- Belangenverstrengeling
- Misbruik van voorwetenschap

Het bestuur beheerst dit risico onder andere op de volgende wijze:

- Het bestuur doet enkel zaken met gerenommeerde aanbieders conform het uitbestedingsbeleid van het fonds.
- Ieder bestuurslid ondertekent de gedragscode. Het pensioenfonds heeft een procuratiebeleid en werkt met het 4-ogen principe.
- Het pensioenfonds heeft een klachten en geschillenprocedure, een klokkenluidersregeling en voert deze uit. Daarnaast is het ethiekbeleid van de werkgever voor de bestuursleden namens de actieven, van toepassing.
- Het bestuur heeft een gedragscode en leeft deze na. Het bestuur heeft bepaald welke personen als 'verbonden personen' worden beschouwd in het kader van de gedragscode. Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan de verbonden personen en heeft ook anderszins geen vorderingen op hen.
- Het bestuur heeft een beloningsbeleid.

IT

IT- risico is het risico dat het pensioenfonds wordt geschaad doordat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT. De volgende sub-IT-risico's zijn hierbij geïdentificeerd:

- Vertrouwelijkheid.
- Beschikbaarheid.
- Integriteit.
- Aanpasbaarheid
- Bewustzijn

Het bestuur beheerst dit risico onder andere op de volgende wijze:

- Het pensioenfonds werkt op het internationale netwerk van Yara. Dit wordt dagelijks geback-up't en apart bewaard. Yara heeft een servicecontract met bijbehorende SLA met leverancier DXC. Zij zijn in het bezit van een ISO 9001, ISO 27001 en ISO17025 verklaring.
- De toegankelijkheid tot de stukken wordt afgeschermd met autorisaties.

Juridisch

Juridisch risico is het risico van sancties en verlies door het niet naleven van formele afspraken (contracten), niet contractuele verplichtingen en wet- en regelgeving.

Het bestuur beheerst dit risico onder andere op de volgende wijze:

- Altijd een externe check van juridische documenten en contracten.
- Er wordt met gerenommeerde partijen gewerkt conform het uitbestedingsbeleid.
- De uitvoeringsovereenkomst is overeengekomen met cao -partijen.
- Het bestuur informeert zich over actualiteiten en mogelijke toekomstige wijzigingen in wet- en regelgeving.

Strategisch/omgeving

Dit betreft de risico's die het pensioenfonds loopt als gevolg van:

- Ontwikkelingen bij belanghebbenden die resulteren in conflicterende belangen met het fonds en/of met negatieve gevolgen voor het draagvlak voor het pensioenfonds.
- Het niet (tijdig) kunnen aanpassen aan veranderingen op het gebied van maatschappelijke opvattingen, politieke ontwikkelingen en technologische ontwikkelingen.
- Externe negatieve beeldvorming met impact op het fonds.
- Ontwikkelingen op het gebied van 'milieu, maatschappij en governance'.

De volgende sub-risico's zijn geïdentificeerd onder strategisch/omgevingsrisico:

- Afhankelijkheid
- Draagvlak
- Verandervermogen
- Reputatie
- ESG

Het bestuur beheerst dit risico onder andere op de volgende wijze:

- Het bestuur heeft korte lijnen met de werkgever, om verrassingen op het vlak van financiering te minimaliseren.
- Het bestuur heeft goede exit-voorwaarden met de werkgever afgesproken.
- Het bestuur doet enkel zaken met gerenommeerde aanbieders conform het uitbestedingsbeleid van het fonds.
- Monitoring door middel van interne en externe rapportages.

6.5.9 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst gesloten met Centric voor de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023. Het contract is per 1 juni 2022 'as is' overgenomen door Appel Pensioenuitvoering B.V.

De kosten samenhangend met deze uitbestedingsovereenkomst komen ten laste van de werkgever.

Verstrekke zekerheden en garanties

Per jaareinde heeft het pensioenfonds geen zekerheden of garanties afgegeven.

Investeringsverplichtingen

Per jaareinde heeft het pensioenfonds geen investeringsverplichting aangegaan.

6.6 Toelichting op de Staat van baten en lasten

6.6.1 Premiebijdragen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Premiebijdragen	10.063	8.233
Premie AAOP*	-	152
Bijdrage werkgever ivm solvabiliteit	-	25.171
	10.063	33.556

*Het bestuur heeft besloten dat met ingang van 2021 de premie AAOP geen onderdeel uitmaakt van de feitelijke premie.

Afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds kan naast de gedempte kostendeekkende pensioenpremie een additionele premie worden geheven of een korting worden verleend.

Indien de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds ultimo boekjaar lager is dan 5%-punt onder de vereiste dekkingsgraad, zal een additionele bijdrage in rekening worden gebracht van:

- Het positieve verschil tussen 107% en de beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar voor bijstorting ten opzichte van de VPV ultimo boekjaar én
- 1/10 van het verschil tussen 5%-punt onder de vereiste dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad die minimaal op 107% wordt gesteld ingeval deze lager is.

Ultimo 2021 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 125,1% (2020: 104,0%) waardoor er geen additionele bijdrage van de aangesloten werkgevers vereist is (2020: € 25.171.000,-).

De kostendeekkende, gedempte kostendeekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Kostendeekkende premie	15.763	14.445
Gedempte kostendeekkende premie	10.063	8.225
Feitelijke premie	10.063	33.556

De kostendeekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2021 gepubliceerd door DNB). De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

	2021	2020
	EUR	EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	13.147	11.995
Pensioenuitvoeringskosten	-	-8
Solvabiliteitsopslag	2.616	2.458
	15.763	14.445

De samenstelling van de gedempte kostendeekkende premie is als volgt:

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	6.014	4.687
Pensioenuitvoeringskosten	-	-8
Solvabiliteitsopslag	1.197	959
Opslag voorwaardelijke opbouw	2.852	2.587
	10.063	8.225

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	6.014	4.687
Benodigd voor AAOP	-	152
Opslag voor solvabiliteit	1.197	959
Opslag voorwaardelijke opbouw	2.852	2.587
Bijstorting werkgever	-	25.171
	10.063	33.556

De vordering op werkgevers betreft de bijstorting vanuit de werkgevers conform de uitvoeringsovereenkomst..

6.6.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2021	Directe	Indirecte	Kosten van	Totaal
(x 1.000)	beleggings- opbrengsten	beleggings- opbrengsten	vermogensbeheer	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	1.501	8.352	-277	9.576
Aandelen	-	41.793	-326	41.467
Vastrentende waarden	-14	-9.490	-1.120	-10.624
	1.487	40.655	-1.723	40.419

2020	Directe	Indirecte	Kosten van	Totaal
(x 1.000)	beleggings- opbrengsten	beleggings- opbrengsten	vermogensbeheer	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	1.625*	-3.625*	-343	-2.343
Aandelen	755*	23.327*	-424	23.658
Vastrentende waarden	-11*	19.405*	-1.407	17.987
	2.369*	39.107*	-2.174	39.302

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast ter verbetering van de vergelijkbaarheid. De aanpassing heeft geen impact op het resultaat noch eigen vermogen.

6.6.3 Overige baten

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Premie AAOP	170	-
	170	-

De premie AAOP betreft de premie-inkomsten gerelateerd aan de additionele pensioenregeling (aanvullend Arbeidsongeschiktheidspensioen) die wordt uitgevoerd ten aanzien van arbeidsongeschiktheid. De premie-inkomsten betreffen 0,3% van het salaris.

6.6.4 Pensioenuitkeringen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Ouderdomspensioen	14.982	14.554
Partnerpensioen	3.303	3.177
Wezenpensioen	40	34
AAOP uitkeringen	211	205
Afkopen	1	-
	18.537	17.970

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 503,24 (2020: € 497,27) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

6.6.5 Pensioenuitvoeringskosten

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Bestuurskosten	3	3
Overige kosten	3	-
	6	3

Alle andere kosten, zoals administratiekosten, accountantskosten, kosten van de waarmerkende en adviserende actuaire, contributies en bijdragen bedragen € 1.606.000 (2020: € 1.420.000,-) en worden betaald door de werkgever en zijn derhalve niet verantwoord in de pensioenuitvoeringskosten van het pensioenfonds. Naast het onderzoek naar de jaarrekening en jaarstaten is er geen samenloop met andere dienstverlening door KPMG.

De 4 gepensioneerd leden van het verantwoordingsorgaan hebben een totale vergoeding ontvangen van € 3.000,- (2020: € 3.000,-).

Bezoldiging Personeelsleden

Het pensioenfonds heeft zowel in 2021 als in 2020 geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van de pensioenuitvoerder dan wel vermogensbeheerder.

6.6.6 Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Indexering en overige toeslagen

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

De ambitie van het pensioenfonds is de algemene prijsindex te volgen. De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. De financiële positie is gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad zoals vastgesteld voorafgaand aan de laatste bestuursvergadering van het jaar.

Het bestuur heeft in het boekjaar besloten per 1 januari 2021 geen toeslagen toe te kennen.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met $-/- 0,533\%$. Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Onder toelichting 15 is de wijziging uit hoofde van overdracht van rechten opgenomen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Per 1 januari 2021 zijn de door DNB voorgeschreven UFR-parameters gewijzigd. Het effect hiervan bedraagt € 4.917. Het effect in de ontwikkeling in de rente-termijnstructuur zelf bedraagt over het boekjaar € -39.582. Beide effecten zijn verantwoord onder het hoofd 'Wijziging marktrente'

Wijziging actuariële uitgangspunten

Met ingang van boekjaar 2020 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2020 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (AG).

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Overige wijzigingen Technische voorziening		
Sterfte	-161	-2.023
Arbeidsongeschiktheid	1.242	-267
Mutaties	-599	586
Totaal overige wijzigingen	482	-1.704

6.6.7 Saldo overdracht van rechten

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-62	-
Uitgaande waardeoverdrachten	-	197
Subtotaal	-62	197
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	62	-
Ottrekking aan de technische voorzieningen	-	-286
Totaal overige resultaten	62	-286
Saldo overdracht van rechten	-	-89

6.6.8 Saldo Herverzekering

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Premies herverzekering	309	261
Uitkeringen uit herverzekering	-834	-88
Mutatie herverzekeringsdeel	-644	-
Winstdeling	39	-1
	-1.130	172

6.6.9 Bestemming saldo van baten en lasten

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo baten en lasten

Op grond van de statuten kan het bestuur besluiten wat te doen met het saldo van baten en lasten.

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar

Het bestuur van het pensioenfonds besluit € 341.000,- aan de bestemmingsreserve AAOP te onttrekken en de rest van het batig saldo boekjaar 2021 ad € 76.914.000,- te doteren aan de Algemene Reserve.

6.6.10 Gebeurtenissen na balansdatum

Aanpassing rentetermijnstructuur

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. In onderstaande tabel is de geschatte impact op de technische voorziening weergegeven van de stapsgewijze invoering:

Technische voorziening	Hoogte van de technische voorziening	Wijziging van de technische voorziening (cumulatief)
	EUR 000	
Op basis van de rentetermijnstructuur per 31-12-2021	530.034	0,00%
Op basis van de rentetermijnstructuur per 01-01-2022	532.996	0,56%

Indexatie

Het bestuur heeft op 20 april 2022 besloten de pensioenen van pensioengerechtigden en gewezen deelnemers per 1 januari 2022 met 3,42% te verhogen. De opgebouwde rechten van actieven zijn per 1 januari 2022 verhoogd met 2,6%.

Oekraïne

Per 31 december 2021 heeft het pensioenfonds middels het Vanguard Emerging Market fonds voor een bedrag van € 1.725.000 belegd in Rusland, Wit-Rusland en/of Oekraïne. Vanwege de oorlog in Oekraïne zijn deze beleggingen in 2022 afgewaardeerd naar nihil. Gezien de zeer beperkte impact ziet het bestuur de huidige situatie in Oekraïne niet als bedreiging voor de continuïteit van de operationele processen.

Overgang naar Appel Pensioenuitvoering

Op 30 maart 2022 heeft Centric bekend gemaakt dat de pensioenadministratie in 2022 over wordt genomen door Appel Pensioenuitvoering, in hetzelfde administratiesysteem. Het bestuur heeft beoordeeld of Appel Pensioenuitvoering voldoet aan het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds, de lopende werkzaamheden met Centric afgestemd en nadere afspraken gemaakt met betrekking tot aansprakelijkheid voor de periode dat Centric de pensioenadministratie heeft uitgevoerd. Daarnaast is er ook nog een tussentijdse Eigen risico beoordeling (ERB) opgesteld. Op 31 mei heeft het bestuur haar instemming aan de contract overname gegeven.

7. Overige gegevens

7.1 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Yara Nederland te Terneuzen is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Yara Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2.150.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 165.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;

- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Yara Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 15 juni 2022

drs. Gerry Koning AAG FRM

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

7.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Yara Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Yara Nederland 31 december 2021 en van het saldo van baten en lasten over 2021, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds Yara Nederland ('de Stichting' of 'het fonds') te Terneuzen gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 2 de staat van baten en lasten over 2021;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2021; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet naleven wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 3,3 miljoen
- 0,5% van het pensioenvermogen

Continuïteit, Fraude & Noclar

- Continuïteit: geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd
- Fraude en niet naleven wet- en regelgeving (Noclar): risico op het doorbreken interne beheersing door het bestuur

Kernpunten

- Waardering van beleggingen voor risico fonds
- Waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Oordeel

Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 3,3 miljoen (2020: EUR 3,0 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2021 (circa 0,5%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 165 duizend rapporteren aan het bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan diverse vermogensbeheerders. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Centric Pension and Insurance Solutions B.V (hierna: Centric Pais). De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door de diverse vermogensbeheerders en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Centric Pais.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Centric Pais, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3000 respectievelijk 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheers omgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3000 respectievelijk 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2021 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Centric Pais.

Ten aanzien van de uitbestedingen aan de vermogensbeheerders maken wij geen gebruik van de werkzaamheden van andere onafhankelijke accountants omdat wij een gegevensgerichte controleaanpak hanteren en daarom geen gebruik hoeven te maken van interne beheersingsmaatregelen van de betreffende vermogensbeheerders om voldoende en geschikte controle-informatie te kunnen verkrijgen als basis voor ons oordeel over de jaarrekening.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en pensioenuitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak continuïteit – geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Het bestuur van de Stichting heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de renteterminstructuur) aanleiding geven tot significante continuïteitsrisico's;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen en ten opzichte van voorgaand boekjaar op indicatoren die kunnen duiden op significante continuïteitsrisico's en het evalueren van de toelichting in de jaarrekening hieromtrent.

De resultaten van onze risicobeoordeling procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

In hoofdstuk 5.1 'Hoofdpijnen' van het verslag van het bestuur beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Dit betreft tevens de interne beheersmaatregelen die aanwezig zijn bij de externe dienstverleners van de Stichting (zie paragraaf 'Reikwijdte van de controle').

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- evaluatie van nevenfuncties van bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten.
- evaluatie van correspondentie met regelgevende en toezichthoudende instanties (inclusief DNB en AFM).

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Pensioenwet;
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten en aangezien de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds.

Controleaanpak:

- We hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van technische voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar het kernpunt met betrekking tot de waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds.
- We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, zoals het uitvoeren van een negatief nieuwsonderzoek op het internet naar de leden van het bestuur.

Onze procedures om in te spelen op geïdentificeerde risico's op fraude, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. In onze controle en bij de bepaling en evaluatie van onze kernpunten hebben wij rekening gehouden met de potentiële effecten van COVID-19 op de Stichting en de jaarrekening. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing of uitbreiding van onze kernpunten.

Waardering van beleggingen voor risico fonds

Omschrijving

De beleggingen voor risico pensioenfonds (hierna: 'de beleggingen') vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen bedragen circa 99% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). Uit noot 6.5.1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat de waardering van de beleggingen van de Stichting voor circa 98% is gebaseerd op marktnoteringen of afgeleide marktnoteringen (waarderingsmodellen) en voor circa 2% op basis van andere geschikte waarderingsmodellen (andere methode). De waardering van de beleggingen is in belangrijke mate bepalend voor de financiële resultaten van het fonds.

Vanwege de omvang van de beleggingen in relatie tot de jaarrekening als geheel beschouwen wij de waardering van de beleggingen als een kernpunt van onze controle.

In de toelichting in noot 6.4.4 zijn de gehanteerde waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormen onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij hebben de waardering van de beleggingen gebaseerd op marktnoteringen of afgeleide marktnoteringen (waarderingsmodellen) onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig in de markt waarneembare prijzen.

De waardering van beleggingen gebaseerd op andere geschikte waarderingsmodellen (andere methode) hebben wij getoetst aan de hand van recente, door andere onafhankelijke accountants gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountants.

Voorts hebben we de toereikendheid van de toelichting onder noot 6.4.4. en 6.5.1 van de toelichting geëvalueerd.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

Wij vinden de waardering van de beleggingen in de jaarrekening evenwichtig bepaald.

Waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Omschrijving

De technische voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds (hierna: 'de voorziening pensioenverplichtingen') is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting in noot 6.4.4 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. In noot 6.5.8 (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaire die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaire over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico

dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 15 juni 2022

KPMG Accountants N.V.

N. ten Dam RA

Bijlage 1: Visitatiecommissie

Verslag

Verantwoording:

In maart 2021 heeft de visitatiecommissie in opdracht van het bestuur van de stichting pensioenfonds Yara Nederland de visitatie uitgevoerd over het jaar 2020.

Het pensioenfonds kent een "gesplitste" visitatie: de eigenlijke visitatie vindt plaats in het voorjaar met een contactmoment met het bestuur en het verantwoordingsorgaan in het najaar over de opvolging van de aanbevelingen en de lopende dossiers.

Door familieomstandigheden is de visitatiecommissie in het voorjaar 2022 niet in staat geweest om de visitatie 2021 uit te voeren. Deze visitatie zal in het najaar van 2022 plaatsvinden met een update van 2021.

De visitatiecommissie heeft inmiddels een verandering ondergaan: de heer E. Capitain is terug getreden en na advies van het verantwoordingsorgaan, vervangen door de heer J. Koomans.

Voortgangsgesprek najaar 2021

Zoals in de verantwoording vermeld is de visitatie gesplitst.

In het najaar heeft de visitatiecommissie gesproken met het bestuur en het verantwoordingsorgaan over de voortgang van de lopende dossiers en opvolging van de aanbevelingen.

De belangrijkste onderwerpen hieruit:

- Risicomanagement: de opzet van de ERB was een logisch vervolg op de stappen die het fonds heeft gezet op het gebied van risicomanagement. Er is gebruik gemaakt van de ALM en de opzet van IRM.
- De eerste audit is uitgevoerd. Deze was gericht op het uitbestedingsbeleid en de monitoring hiervan. Daarbij is de vervullersrol uitbesteed. De tweede audit die is uitgevoerd betrof de besluitvorming rondom de invoering van het LDI-mandaat en het risicomanagement.
- In de visitatie is veel aandacht geweest voor de rol van Centric: inmiddels is duidelijk dat het contract is opgezegd en dat de dienstverlening wordt overgenomen door Appel Pensioenservices.
- De invulling van ESG/MVB krijgt steeds meer vorm. Er is een studiedag geweest en een deelnemersonderzoek gedaan. De verdere invulling zal in 2022 plaatsvinden.
- De eerste gesprekken met de werkgever over de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) zijn gestart. In 2022 zal de visitatiecommissie hier aandacht voor hebben.
- Het bestuur bestaat inmiddels uit 5 personen waarvan twee externe professionals. Deze versterking in het bestuur draagt bij aan meer inhoudelijke discussies en een hogere kwaliteit van de output. De veranderingen in de aanpak en vastlegging van zowel risicomanagement als het beleggingsbeleid laten dit zien.

De visitatie 2021-2022

De visitatie die in het najaar zal plaatsvinden zal de, naast de reguliere wettelijke taken, de volgende specifieke aandachtsgebieden beslaan:

- De adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging.
- Naleving Code Pensioenfondsen
- Opvolging aanbevelingen
- De wijzigingen in het beleggingsbeleid.

De visitatiecommissie

Mei 2022

Bijlage 2: Compliance officer

Verslag van de compliance officer

Inleiding

Compliance is 'het bewerkstelligen van een integere bedrijfsvoering van de stichting en een integere cultuur waar het als vanzelfsprekend is dat verbonden personen handelen in overeenstemming met de geldende maatschappelijke normen en de wet- en regelgeving en alle (relevante) interne regelgeving waaronder de gedragscode'. Het fonds heeft een gedragscode die wordt nageleefd door de leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en andere aan het fonds verbonden personen. Doel van deze gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen teneinde belangenconflicten (of schijn daarvan) tussen het fonds en de verbonden personen te voorkomen.

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het waarborgen van een beheerste en integere bedrijfsvoering.

De Compliance Officer geeft hier invulling aan door het toezicht op de naleving van de Pensioenwet en de Wet op het Financieel Toezicht als ook de interne procedures en gedragsregels zoals de gedragscode van het fonds.

Rapportage over het boekjaar 2021

Ik heb over de compliance-werkzaamheden in de vergadering van 25 mei 2022 gerapporteerd en een toelichting gegeven.

In de compliance-rapportage over 2021 is aangegeven, dat:

- De meldingen die de verbonden personen in 2021 hebben gedaan, vallen binnen de normen van de gedragscode van het pensioenfonds;
- Diverse compliance gerelateerde documenten zijn gecontroleerd en akkoord bevonden;
- Er geen meldingen zijn geweest van onbehoorlijk handelen;
- Er geen meldingen zijn geweest en/of signalen zijn ontvangen met betrekking tot fraude;
- De aanbevelingen voor 2021 uit de rapportage 2020 in voldoende mate door het bestuur zijn opgevolgd;
- De sanctiewetgeving is nageleefd.

Ik stel vast, dat in 2021 een gedegen uitvraag naleving gedragsnormen bij de uitbestedingspartners is gedaan. Omdat de gedragscode van het pensioenfonds in 2021 niet is gewijzigd is in de uitvraag over 2021 volstaan met de bevestiging door de uitbestedingspartners dat gedragscodes van de uitbestedingspartners sinds de vorige beoordeling niet (materieel) zijn gewijzigd. Ik constateer dat bij de uitvraag over 2021 de thema's in control en integriteit, witwassen/terrorisme/sanctiewetgeving en informatiebeveiliging conform de aanbevelingen voor 2021 zijn meegenomen.

Naar aanleiding van mijn overleg met de sleutelfunctiehouder risicobeheer zijn een paar (kleinere) aandachtspunten benoemd en in 2021 verwerkt in de SIRA.

Aanbevelingen 2022

Ik verwacht, mede in het kader van het vernieuwde toezicht van De Nederlandse Bank (DNB) op pensioenfondsen, ook voor 2022 een uitbreiding van de vragen over niet-financiële risico's en integriteit in de vragenlijsten van DNB. Daarnaast zal integriteit de nodige aandacht vragen. Te denken valt hierbij aan bijvoorbeeld de SIRA (toetsen risk-appetite en werking beheersmaatregelen) en integriteit & uitbestedingen.

Zevenbergen, mei 2022

Mr. P.R.F.de Koning
Partner TriVu

Reactie van het bestuur op het verslag van de compliance officer

Het bestuur dankt de compliance officer voor het rapport en zal de aandachtspunten meenemen in haar planning en werkzaamheden.

Bijlage 3: Verantwoordingsorgaan

Verslag van het verantwoordingsorgaan

1. Inleiding.

Het vernieuwde Verantwoordingsorgaan van de Stichting Pensioenfonds Yara Nederland is ingesteld op 1 juli 2014. Dit naar aanleiding van de van kracht geworden en reeds aangevulde Wet versterking bestuur pensioenfonds van 7 augustus 2013. Hiermee heeft het bestuur de bestuursstructuur van het fonds in overeenstemming gebracht met het Governance model Pensioenfondsbestuur. Deze principes zijn erop gericht de kwaliteit, de zorgvuldigheid en de openheid van het pensioenfonds op een hoger plan te brengen.

In dit orgaan zijn op basis van onderlinge getalsverhouding de twee grootste belanghebbende groepen vertegenwoordigd. Te weten, de pensioengerechtigden en de deelnemende werknemers.

2. Bevindingen.

Het verantwoordingsorgaan heeft het oordeel over 2021 gebaseerd op de op OnePlace gedocumenteerde informatie en specifiek die over het jaar 2021. Dat betreft o.a. de bestuurdersnotulen, de notulen van de gehouden gezamenlijke vergaderingen met het bestuur en bijbehorende vergaderdocumenten. Tevens was het Verantwoordingsorgaan aanwezig bij de voorbereidende vergadering met het bestuur over het jaarverslag 2021. Via Teams werden presentaties gehouden door de certificeerder (Triple A), de accountant (KPMG) over de voorlopige jaarrekening en door de Centric waarnemer (WTW) over het actuair rapport. De leden van de Visitatiecommissie worden later in het jaar gesproken. De Compliance Officer heeft ook een presentatie gehouden.

2.1 Wijze van naleving principes voor Goed Pensioenfondsbestuur.

In het boekjaar 2021 bestond het bestuur uit leden van de belanghebbende groepen: de werkgever en de vertegenwoordigers namens de deelnemende werknemers waaronder de pensioengerechtigden. In de laatste periode van het boekjaar werd er om het evenwicht tussen de werkgever- en werknemersvertegenwoordigers te bewaren een onafhankelijk lid geïntroduceerd.

2.1.1 Uit de rapportage van de Compliance Officer blijkt dat de bestuursleden en alle betrokken personen de verklaring omtrent naleving ingevolge de nieuwe gedragscode van de Stichting Pensioenfonds Yara Nederland hebben ondertekend. Wij vinden het dan ook positief dat er geen aanwijzingen zijn gesignaleerd tot onbehoorlijk handelen of zelfs fraude.

2.1.2 Bestuur van het pensioenfonds.

De heer E. van der Sneppen is per 31-12-2021 wegens pensionering uit het bestuur gestapt. Het verantwoordingsorgaan heeft ingestemd met het voorstel van het bestuur om door te gaan met een bestuur van 5 personen waarvan één onafhankelijk zou zijn. Thans bestaat het bestuur uit twee leden namens de werkgever, een onafhankelijk lid en twee leden namens de pensioengerechtigden en de deelnemende werknemers.

2.1.3 Verantwoordingsorgaan.

In 2021 is er door VO-leden aangekondigd dat er bij het aftreden in 2022 veranderingen zullen plaats vinden. Een lid namens de actieven heeft besloten uit het VO te treden door zich niet meer verkiesbaar te stellen en een ander lid wordt vertegenwoordiger namens de andere doelgroep. De andere aftredende leden zijn bereid te blijven. Direct na deze aankondiging is gestart met het zoeken naar nieuwe kandidaten. In het voorjaar van 2022 is er een nieuwe kandidaat gevonden die bereid is zitting te nemen namens de actieven. Omdat er maar één kandidaat is gevonden zijn verkiezingen overbodig.

2.2 Financiële positie van het Pensioenfonds.

Het Verantwoordingsorgaan is verheugd dat het Pensioenfonds, ondanks de toekomstigheid regels, weer een volledige indexatie aan de deelnemers kan verlenen.

2.3 Pensioenuitvoerder.

Het bestuur heeft in 2021 veel tijd en moeite gestopt in het monitoren en communiceren met de Pensioenuitvoerder Centric. Aan het begin van het jaar 2022 werd bekend dat Centric de pensioen- activiteit heeft overgedaan aan Appel.

3. Aanbevelingen.

3.1 Het Verantwoordingsorgaan geeft het bestuur het advies om te volharden in het uitvoeren van de aanbevelingen en goede raad van de Visitatiecommissie, de Compliance Officer, de Actuaris en Accountant.

3.2 T.a.v. de communicatie beveelt het Verantwoordingsorgaan het bestuur aan door te gaan op de ingeslagen weg door iedereen uitgebreid te informeren en de pensioenplanner up-to-date te houden.

3.3 Het Verantwoordingsorgaan geeft het bestuur het advies om de aandacht aan het IT-risico en de bescherming van privacy gevoelige gegevens van de deelnemers van het pensioenfonds vast te houden.

3.4 Het lijkt het Verantwoordingsorgaan raadzaam de prestaties van de nieuwe pensioenuitvoerder Appel te monitoren en scherp toe te zien dat alle afspraken die met Centric gemaakt zijn ook overgedragen worden aan Appel en worden uitgevoerd.

4. Oordeel.

Op grond van de bevindingen is het oordeel van het Verantwoordingsorgaan positief over het gevoerde beleid.

Voorzitter Verantwoordingsorgaan

Tonny van Hoecke

Secretaris Verantwoordingsorgaan

Theo van Duijn

Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt hierbij de leden van het verantwoordingsorgaan voor hun inzet in het afgelopen jaar. Het bestuur zal de open en intensieve samenwerking blijven continueren.

Het bestuur neemt de aanbevelingen zoals gebruikelijk ter harte en zal hiermee rekening houden in haar activiteiten. Het bestuur zal het verantwoordingsorgaan hierover op de hoogte houden tijdens de reguliere vergaderingen en informeel overleg.